

ΕΚΚΛΗΣΙΑ

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

ΕΤΟΣ ΚΣ'

ΑΘΗΝΑΙ, ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19

1 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ 1949

ΑΡΙΘ. 18

ΤΑ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Απαντήσεις εἰς τὰ Ἐνθρονιστήρια Γράμματα.—† Μητροπολίτου Θυατείρων Γερμανοῦ, Ὁ Κομμουνισμός. —† Μητροπολίτου Μεσσηνίας Πολυκάρπου (†), Διδάγματα ἐκ τῆς Ἱστορίας (Α). — Παναγιώτου Ν. Τρεμπέλα, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, Ἡ συνιερουργία κλήρου καὶ λαοῦ ἐν τῇ λατρείᾳ.— Δεξιμ. Αἰμ. Τιμιάδη, Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ ἀρχαιότερου κειμένου τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης.— Εὐαγγελίου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν, Ἡ στάσις τῶν νέων ἀπέναντι τῆς Θρησκείας.— Παρατηρήσεων Στήλη: Ἀξιοποίησις τῆς νίκης.— Τὸ Ἱεραποστολικὸν ἔργον.— Παράγων ὑγείας.— Χρονικά.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΕΙΣ ΤΑ ΕΝΘΡΟΝΙΣΤΗΡΙΑ ΓΡΑΜΜΑΤΑ

Ἀριθμ. Πρωτ. 419.

Μακαριώτατε Ἀρχιεπίσκοπε Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, ἐν Χριστῷ τῷ Θεῷ λίαν ἀγαπητὲ καὶ περιπόθητε ἀδελφε καὶ συλλειτουργὲ τῆς ἡμῶν Μετριότητος κύριε Σπυρίδων, τὴν ὑμετέραν Σεβασμίαν Μακαριότητα ἀδελφικῶς ἐν Κυρίῳ κατασπαζόμενοι, ὑπερήδιστα προσαγορεύομεν.

Ἄρτι κομισάμενοι, μάλα ἡδέως ἀνέγνωμεν ἰδίᾳ τε καὶ ἐν συνεδρίᾳ τῆς περὶ ἡμᾶς Ἀγίας καὶ Ἱερᾶς Συνόδου τὰ τῇ Θ' Ἰουνίου τοῦ ἐνεστώτους σωτηρίου ἔτους χρονολογούμενα Γράμματα τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας καὶ περισπουδάστου ἡμῖν Μακαριότητος, ἀπερ' ἀπέστειλεν ἡμῖν, τὴν κανονικὴν, ψήφω καὶ δοκιμασίᾳ τῶν τῆν Ἱερᾶν Σύνοδον τῆς Ἱεραρχίας τῆς Ἀγιωτάτης Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος συγκροτούντων Ἱερωτάτων Ἀρχιερέων, ἐκλογὴν καὶ κατάστασιν Ἀδτιῆς ἐπὶ τὴν Προεδρείαν τῆς Ἀγιωτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, κατὰ τὸ ἐκ παλαιοῦ κρατοῦν ἔθος τοῦ καθ' ἡμᾶς ἐκκλησιαστικοῦ πολιτεύματος, εὐσεβῶς καὶ φιλαδέλφως ἐξαγγέλλουσα, χεῖρά τε κοινωνίας τείνουσα ἡμῖν, καὶ τῆς πνευματικῆς πρὸς ἡμᾶς καὶ τὸν καθ' ἡμᾶς Ἀγιώτατον Ἀποστολικὸν καὶ Πατριαρχικὸν Οἰκουμενικὸν Θρόνον καταρχομένη σχέσεως.

Χαρᾶς οὖν πλείστης καὶ εὐφροσύνης πνευματικῆς τὰ Γράμματα ταῦτα τῆς Ὑμετέρας γερασμίας Μακαριότητος αἴτια ἡμῖν τε καὶ τοῖς περὶ ἡμᾶς ἐγένοντο, πρῶτον μὲν οὐτὶ εἰς διαδοχὴν τοῦ ἄφρων, ἐν ἀκμῇ ἡ-

λικίας καὶ καλλινίκου ὑπὲρ τῆς Ἀγίας Ἐκκλησίας καὶ τοῦ εὐσεβοῦς Γένους ἀθλήσεως, τὸ ζῆν ἐκμετρησαντος μακαριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου κυροῦ Δαμασκηνοῦ κληθέντα εἶδομεν ἐπὶ τὰ πηδάλια τοῦ ἱεροῦ σκάφους τῆς ἀδελφῆς Ἐκκλησίας ἕνα τῶν καθ' Ἑλλάδα γερασμίων τοῦ καθ' ἡμᾶς Ἀγιωτάτου Οἰκουμενικοῦ Θρόνου Ἱεραρχῶν, περὶ οὗ βεβαία καὶ ἀκλόνητος πάντων ἡ πεποιθήσις οὐ διὰ τε τῆς ἀκραίφρονος αὐτοῦ εὐσεβείας, διὰ τε τῆς πρώην εὐδοκίμου ἐκκλησιαστικῆς πολιτείας, καὶ διὰ τῆς ἐγνωσμένης εὐρείας περὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ πείρας καὶ βαθείας ποιμαντορικῆς συνέσεως δυνήσεται ἀσφαλῶς στηρίζαι κατὰ τὸ εὐαγγέλιον καὶ τὸ κήρυγμα Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ δεξιῶς καθοδηγῆσαι τὸ καὶ αὐθις διὰ πολλῶν, ὡς μὴ ὠφελε, θλίψεων τὴν τοῦ βίου ποιούμενον ὁδὸν καὶ παντοίαις τοῦ ἀντικειμένου ἐπιηρταῖς κακουχούμενον καὶ δοκιμαζόμενον λογικὸν αὐτόθι τοῦ Κυρίου ποίμνιον εἰς τὰς σωτηρίους τῆς χάριτος νομάς· ἐπειτα δ' οὐτὶ ἐν αὐτοῖς εὐρομεν διατετυπωμένην σαφῶς τὴν ἀγαθὴν ἐπαγγελίαν τε καὶ βεβαίωσιν περὶ καταβολῆς ἀπὸ μέρους τῆς Ὑμετέρας ἐπιποθήτου ἡμῖν Μακαριότητος, κατὰ τὴν κοινὴν καὶ πάντων μὲν τῶν διευθύνειν τὰ τῶν ἄλλων ὑπὸ τῆς Προνοίας ἡξιωμένων, μάλιστα δὲ τῶν ἐν αὐτοῖς τούτοις πρωτεύειν λαχόντων ὀφειλήν, πάσης σπουδῆς ἐπὶ τὸ φυλάξαι τὴν ἀκρίβειαν μὲν ἐν τοῖς ἱεροῖς κανόσι, τὴν ἀκραιότητα δὲ ἐν τοῖς ἀμωμήτοις τῆς Ἀγίας ἡμῶν Ἐκκλησίας δόγμασι, καὶ τὴν εὐστάθειαν ἐν τῇ πίστει, τηρησά τε τὴν ἐνότητά, ἄλλως καὶ διὰ πυκνῆς ἀμοιβαίας ἐν ἀγάπῃ τῶν ἀδελφῶν Ἐκκλησιῶν κοινωνίας, «δι' ἧς τὰ διειστώτα συνάπτεται καὶ ἐξηρηνοποιεῖται τὰ μαζόμενα καὶ τὰ οἰκεῖα μᾶλλον συσφίγγεται», κατὰ τὸν μέγαν καὶ ἱερὸν Φώτιον.

Ἐγκαρδίως οὖν μετὰ τῶν περὶ ἡμᾶς ἀγαπητῶν ἐν Χριστῷ ἀδελφῶν Ἱερωτάτων Μητροπολιτῶν συγκαίροντες τῇ Ὑμετέρᾳ τε σεβασμοποθήτῳ Μακαριότητι ἐπὶ τοῖς περὶ Ἀδτιῆν, εὐδοκίᾳ καὶ χάριτι Θεοῦ, γενομένοις, καὶ τῇ προσφιλεστάτῃ ἡμῖν ἀδελφῇ Ἀγιωτάτῃ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τῇ ἀναδείξει ἐν αὐτῇ Προσθηράρχου ὡς μάλιστα αὐτῇ ἐμπρέποντος, εὐχόμεθα ὀλοπύχως, ὅπως Κύριος ἀληθινὸς Θεὸς ἡμῶν ἀντιλαμβάνηται σθεναρῶς τῆς ἀγάπης Αὐτῆς εἰς εὐδόκιμον καὶ παναισίαν ἐκτέλεσιν τῆς ἀνατεθείσης Αὐτῇ ὑψηλῆς διακονίας τοῦ ποδηγετῆσαι Θεαρέτως τὸ αὐτόθι κλητῶν καὶ ἡγιασμένον πλήρωμα, ἰδύναι τε σοφῶς καὶ ἐπιστημόνως τοὺς ἐγγχειρισθέντας Αὐτῇ οἰάκας εἰς δόξαν Θεοῦ, παρ' Οὐ καὶ τὰ

εἶη Ἀυτῆς εἶσαν ὡς πλεῖστα, ὕγιεινὰ καὶ κατ' ἄμφω
σωτήρια.

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας καὶ περισπουδάστου
ἡμῖν Μακαριότητος
ἀγαπητῆς ἐν Χριστῷ ἀδελφῆς

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀθηναγόρας
, ἀδελφῆς. Ἀυγούστου 18'.

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΣΙΝΑ ΜΕΤΟΧΙΟΝ ΚΑΙΡΟΥ

Ἀριθ. 163

Τῷ Μακαριωτάτῳ Ἀρχιεπισκόπῳ Ἀθηνῶν καὶ
πάσης Ἑλλάδος Κυρίῳ, Κυρίῳ ΣΠΥΡΙΑΩΝΙ, ἐν
Χριστῷ περισπουδάστῳ ἀδελφῷ καὶ συλλειτουργῷ,

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Σινᾶ, Φαράν καὶ Ραϊθῶ Πορ-
φύριος χαίρειν καὶ ἐρωσθῆαι.

Μεθ' ὑποκαρδίου πόθου καὶ πλήρους ἀδελφικῆς
ἀγάπης ἐδεξάμεθα τὰ παρὰ τῆς Ὑμετέρας Μακαριό-
τητος ἀποσταλέντα ἡμῖν Ἑλληνικὰ Γράμματα, δι' ὧν
ἡ θεοτιμῆτος Ἀυτῆς κορυφή γνωρίζει ἡμῖν ἀφ' ἐνός
μὲν τὴν ἐκ τῶν προσακρίων καὶ φθαρτῶν εἰς τὰ αἰώ-
νια καὶ ἀφθάρτα μεταστάσιν τοῦ ἀειμνήστου προκα-
τόχου Ἀυτῆς κυροῦ Δαμασκηνοῦ, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὴν
ὑπὸ τῆς σεβασμίας Ἱεραρχίας τῆς Ἑλλάδος κανονι-
κὴν ἐκλογὴν, ἀνάδειξιν καὶ μετάθεσιν Ἀυτῆς ἀπὸ τῆς
Ἱερᾶς Μητροπόλεως Ἰωαννίνων ἐπὶ τὸν Προεδρικὸν
τῆς Ἀγιοτάτης Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν καὶ πάσης
Ἑλλάδος, Θρόνον.

Καὶ ὁ μὲν θάνατος τοῦ ἀοιδίμου Προκατόχου τῆς
Ὑμετέρας Μακαριότητος, περὶ οὗ καὶ πρότερον ἐπλη-
ροφορήθημεν ἐξ ἐπισήμων τηλεγραφημάτων καὶ ἐκ
τῶν δημοσιεύσεων τοῦ ἡμερησίου τύπου, ὡς εἰκός,
σφόδρα ἐλύπησεν ἡμᾶς, διότι ὁ ἐκλιπὼν Ἱεράρχης,
ἐπὶ συνέσει ἀείποτε διακριθεὶς καὶ γενναίως ὑπὲρ τῆς
Ἐκκλησίας καὶ τῆς πατρίδος ἐν καιροῖς παγχαλέποις
προκινδυνεύσας κατέστη ἄριστος κανὼν καὶ τύπος
ἅπασιν τοῖς μετέπειτα Πρώτοις τῶν ἁγίων τοῦ Θεοῦ
Ἐκκλησιῶν. Ἀκραδάντως δὲ πεπεσμένα δι, ὡς ἡ
ἡλικιώτης ἱστορία, οὕτω καὶ ἡ μέλλουσα, ἡ δυναμένη
ἀντικειμενικότερον κρίνειν τὰς πράξεις τοῦ ἐκλιπόν-
τος Ἱεράρχου, μετ' εὐλαβείας ἅμα καὶ θαυμασμοῦ
μνημονεύσει τὴν βαθεῖαν Ἀυτοῦ σύνεσιν, τὴν μεγά-
λην Ἀυτοῦ προορατικότητα, τὸ ἀγαστὸν τοῦ ἤθους καὶ
τὴν ἐξαιρετὸν ἰκανότητα πρὸς πηδαλιουχίαν τοῦ κλυ-
δανίζομένου τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Πολιτείας αὐτῆς
σκάφους, διὰ μέσου ἐπικινδύνων ὑφάλων καὶ ἀγρίων
κυμάτων εἰς τὸν εἰρηρικὸν τῆς συμφιλίωσης λιμένα. Ἡ
τελευτὴ οὖν τοιοῦτου ἀνδρός, ἐν ἀκμῇ εἰσέτι ἡλικίας,
εἰκότως κατέβλησεν οὐ μόνον σύμπαντα τὸν εὐαγγ-
λίστην καὶ ἀπόστολον τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν,
τὸν γνωρίζοντα ἡμᾶν τοὺς μεγάλους αὐτοῦ ἀνδρας,
ἀλλὰ καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐν τῇ βαθυτάτῃ Σιναϊτικῇ ἐρήμῳ
τὸν μονήρη βίον μετερχομένους. Δι' ὃ ἅμα τῷ θλι-
βερῷ ἀγγέλματι τοῦ θανάτου τοῦ ἐκλιπόντος Ἱεράρ-
χου καὶ μνημόσυνον ὑπὲρ Ἀυτοῦ ἐν τῷ τόπῳ τῆς
Μυστικῆς Βάτου ἐτελέσαμεν καὶ ἀπὸ καρδίας ἱκετεύ-
σαμεν τὸν Κύριον τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ὅπως
τὸν μὲν ἐξ ἡμῶν μεταστάντα Ἱεράρχην ἀναταύσῃ

μετὰ τῶν ἁγίων, ἀναδείξῃ δ' ὡς τάχιον διάδοχον
καθ' ὅλα ἀντάξιον τοῦ ἐκλιπόντος. Καὶ ἐπειδὴ « ἡ
θλίψις ὑπομονὴν κατεργάζεται, ἡ δὲ ὑπομονὴ ἐλπίδα,
ἡ δ' ἐλπίς οὐ καταισχύνει », κατὰ τὸν μέγαν τῶν
ἐθνῶν ἀπόστολον, διὰ τοῦτο ὁ τὰ πάντα σοφῶς οἰκο-
νομῶν Κύριος ἡμῶν ἐπήκουσε τῆς δεήσεως τοῦ ἱεροῦ
Κλήρου καὶ τοῦ εὐσεβοῦς ἑλληνικοῦ λαοῦ καὶ ἀνέ-
δειξεν Ὑμᾶς, Μακαριώτατε Δέσποτα, Πρῶτον τῆς
ἀδελφῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ ἐνεχείρισε τῇ
Ὑμετέρᾳ Σεβασμίᾳ Μακαριότητι τοὺς οἴκους τῆς
ἀπ' αἰῶνων ποντοπορούσης Ἱερᾶς Ὀλκάδος, ἵνα δι'
αὐτῆς διαπλῆξῃ ὠκεανούς καὶ πελάγη, ἐν μέσῳ δεινῶν
κλυδάνων καὶ σφοδρῶν ἀνέμων, καὶ σῶαν καὶ ἀβλα-
βῆ, μετὰ τοῦ ἐν αὐτῇ χριστεπωνύμου πληρώματος,
κατάγῃ εἰς τὸν ἀσφαλῆ λιμένα τῆς Πίστεως, τῆς Ἀγά-
πης καὶ τῆς Ἐλπίδος.

Τὸ μέγα καὶ ἐνδοξον τῆς Ὑμετέρας Μακαριότητος
παρελθόν, ἡ μεγάλη Ἀυτῆς πρὸς τὴν Ἐκκλησίαν
ἀγάπη, οἱ θαυμαστοὶ Ἀυτῆς ἀγῶνες ὑπὲρ τῆς παν-
ταχόθεν πολεμουμένης πατρίδος, πρὸς δὲ τοῦτοις ἡ
ἀκαμπτος Ἀυτῆς θέλησις, πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ δικαίου
καὶ τοῦ πρέποντος, εἰσι τὰ ἀσφαλῆ ἐκεῖνα ἐχέγγυα,
τὰ πείθοντα, διὲ ἡ Ἱερὰ Ἀυτῆς Κορυφή καταλείψει
ἀνεξάλειπτα ἔχνη τῆς ἐπιγείου Ἀυτῆς ὑπάρξεως καί,
ὅπως οἱ Μεγάλοι Προκάτοχοι Ἀυτῆς, οὕτω καὶ Ἀυτὴ
κλείσει τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν τῆς Ἐκκλησίας Θρόνον.

Ζῆθι οὖν Μακαριώτατε Δέσποτα ἐπὶ μήκιστον καὶ
ἐντεινε καὶ κατενοδοῦ χειροθετῶν, ἱεροτελῶν, ὑπο-
στηρίζων ἐν τῇ πίστει τὸν εὐσεβῆ ἑλληνικὸν λαόν
ἐπανάγων τοὺς πεπλανημένους, διὰ τῆς σοφῆς βιοτι-
κῆς Σου πείρας, νοουθετῶν καὶ συμβουλευόντων τοὺς
πᾶσι τὰ δέοντα, « ἐξαγοραζόμενος τὸν καιρὸν, διὲ
αἱ ἡμέραι πονηραὶ εἰσι ». Καὶ τοιαῦτα μὲν αἱ ἡμέ-
τεραι εὐχαί.

Οὐ μικρᾶς δὲ παραμυθίας ἐγένετο ἡμῖν πρόξενος
καὶ ἡ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς Γράμμασι τῆς Ὑμετέρας
Μακαριότητος διαβεβαίωσις, διὲ Ἀυτὴ τηρήσει οὐ
μόνον τὴν ἀκριβείαν ἐν τῇ πίστει, ἀλλὰ καὶ ἀκλονή-
τως σπουδάσει τηρεῖν τὴν ἀκριβείαν ἐν τοῖς Ἱεροῖς
Κανόσι. Λόγοι πάγχρυσοι, ἐπαναφέρουσιν εἰς τὴν
μνήμην ἡμῶν τὰς σοφῆς συμβουλίας τοῦ Ἀγιοτάτου
Πατριάρχου Φωτίου, οὕτως νοουθετοῦντος τοὺς συγ-
χρόνους αὐτοῦ Ἱεράρχας: « Ἡ τῶν Ἱερῶν Κανόνων
φυλακὴ σπουδαίῳ μὲν ἐποφείλεται παντί, πολὺ δὲ
πλέον τοῖς ἀπειθῶν τὰ τῶν ἄλλων ὑπὸ τῆς θείας
Προνοίας ἡξιωμένων καὶ τοῦτων εἰ μάλιστα τῶν ἐν
αὐτοῖς τοῖτοις Πρωτεύειν λαόντων ». Καὶ ἤδη ἐφ'
δρμον καταντήσαντες καὶ τὰ ἱστία τοῦ λόγου χαλά-
σαντες, εὐλαβῶς ὑποβάλλομεν τῇ Ὑμετέρᾳ θεοτιμῆτῳ
Μακαριότητι τὰς συγχαρητήριους εὐχὰς καὶ προσρη-
σεις καὶ ἡμῶν αὐτῶν καὶ ἀπαξασπάσης τῆς γεραγᾶς
ἡμῶν Σιναϊτικῆς Ἀδελφότητος, ἐπὶ τῇ ἀνόδῳ Ἀυτῆς
εἰς τὸν Ἀρχιεπισκοπικὸν τῆς Ἑλλάδος Θρόνον καὶ
ταπεινῶς δεόμεθα καὶ ἱκετεύομεν, ὅπως ἐν ταῖς πρὸς
τὸν Κύριον δεήσεσιν Ἀυτῆς μὴ παύσῃ μνημονεύουσα
καὶ ἡμῶν τῶν ταπεινῶν Ἀυτῆς θεραπόντων, τῶν ἐν
γῇ ἐρήμῳ καὶ ἀβάτῳ καὶ ἀνδρῶ διαβιούντων καὶ
παρὰ τὸ Ὄρος τοῦ Κυρίου καὶ ἐν τῷ τόπῳ τῆς Μυ-
σικῆς Βάτου ἐπὶ δέκα καὶ τέσσαρας ἡδὴ συναπτοῦς

αἰῶνα; ἀγρόπνως φυλαττόντων τὴν ἱερὰν τῶν Πατέρων παρακαταθήκην καὶ ἀναπεπταμένην κρατούντων τὴν ἱερὰν σημαίαν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως καὶ τῆς ἑλληνικῆς πατριδος.

Ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις τὴν Ἱερὰν Αὐτῆς Κορυφὴν πόθῳ ἀδελφικῶν κατασπαζόμενος καὶ τὰς θεοδέκτους Αὐτῆς εὐχὰς ἐξαιτούμενος ἐπ' ἐμὲ καὶ τὸ μικρὸν ποιμνιον, ὅπερ ἔχαρισάτο μοι ὁ Κύριος, διατελῶ,

Τῆς Ὑμετέρας σεβασμίας Μακαριότητος
ταπεινὸς ἐν Χρῶ ἀδελφὸς
καὶ ὅλως πρόθυμος

+ Ὁ Συναίου Πορφύριος

Ἐν Καίρῳ τῆ 15' τοῦ Ἰουλίου μηνὸς
τοῦ α 2 μὲν' σσι. ἔτους

Ο ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΜΟΣ

Τὸ ζήτημα τοῦ Κομμουνισμοῦ εὐρίσκεται εἰς τὴν Ἡμερησίαν Διάταξιν. Τὰ δύο Συνέδρια τοῦ θέρους αὐτοῦ τὸ τοῦ Λάμπεθ καὶ τὸ τοῦ Ἀμστελλοδάμου ἠσχολήθησαν μὲ αὐτήν. Ὁ διαπρεπὴς θεολόγος καὶ Ἐπίσκοπος τῆς Ὁξφόρδης Κίρκ, ὁμιλῶν πρὸς τὴν Ἐπαρχιακὴν Συνέλευσιν τῆς Ὁξφόρδης, εἶπε τὰ ἑξῆς:

«Τὸ κεντρικὸν σημεῖον τῆς ὄλης συζητήσεως τοῦ Λάμπεθ ἦτο τὸ φαινόμενον τοῦ Κομμουνισμοῦ. Γενικῶς ὀνομάζομεν Κομμουνισμὸν τὴν θεϊκὴν κίνησιν, ἣτις δικαιούται νὰ ἰσχυρίζεται ὅτι ἔχει χριστιανικὴν τὴν ἀρχὴν. Διδάσκει τὴν ἰσότητα ὄλων τῶν ἀνθρώπων, ὄχι βεβαίως τὴν ἰσότητα φυσικῶν προσόντων, ἀλλ' ἰσότητα δικαιωμάτων. Ὁ καλύτερος ὀρισμὸς τῆς ἀρχῆς αὐτῆς εἶνε νὰ τὴν ἀντιπαραθέσωμεν πρὸς τὰ οἰκονομικὰ δικαιώματα τῶν ἄλλων, τὰ δικαιώματα τοῦ ν' ἀπολαύουν τὰ ἀγαθὰ ἐκεῖνα καὶ τὰ ἀντικείμενα, χωρὶς τὰ ὅποια δὲν ἔμπορεῖ νὰ ὑπάρξῃ ζωὴ ἢ, καὶ ἂν ὑπάρξῃ, ὑπάρχει μόνον εἰς τὸ γλίσχρον ζωτικὸν ἐπίπεδον. Τὴν ἀξίωσιν τοιούτων ἀνθρωπίνων δικαιωμάτων τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπεθ τὴν ὀνομάζει «οἰκονομικὸν Κομμουνισμὸν» καὶ εἴμεθα ὑποχρεωμένοι ν' ἀναγνωρίσωμεν, ὅτι οὗτος ὑποστηρίζεται ὑπὸ τῆς Καινῆς Διαθήκης καὶ εἴμπορεῖ νὰ συνδυασθῇ μὲ τὴν πίστιν εἰς τὸν Θεὸν καὶ εἰς τὴν αὐταποκάλυψιν τοῦ ἐν τῷ Χριστῷ. Ὅλα αὐτὰ εἶνε ἀληθῆ. Σύμφωνανα μὲ τὴν 25ην ἀπόφασιν τοῦ Συνεδρίου ὀφείλομεν ν' ἀναγνωρίσωμεν ὅτι «εἰς πολλὰς χώρας ὑπάρχουν κομμουνιστὰι, οἱ ὅποιοι εἶνε πιστοὶ χριστιανοί». Ὁ κομμουνισμὸς τῶν ἐγεννήθη καὶ τρέφεται ἀπὸ φλογερὰν ἀγανάκτησιν διὰ τὰς ἀνισότητας τῶν τάξεων, αἱ ὅποια καθ' ὄλην τὴν ἱστορίαν τοῦ πολιτισμοῦ ὑπῆρξαν τὸ σῆμα κατατεθειμένον τοῦ κοινωνικοῦ ὀργανισμοῦ καὶ ἐναντίον τῶν ὀποίων ἢ Ἐκκλησία συχνὰ ἀπέτυχεν οἰκτρῶς καὶ νὰ διαμαρτυρηθῇ ἀκόμη, πολὺ ὀλιγώτερον ν' ἀντιδράσῃ. Ἡ σημερινὴ Ἐκκλησία εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ ἔχει πολλὰ νὰ διδαχθῇ ἀπὸ τὸν «οἰκονο-

μικὸν Κομμουνισμὸν». Ὀφείλομεν νὰ διακηρύξωμεν τὰ ἀνθρώπινα δίκαια ἀδιοτάκτως».

Εἰς τὰ ἀνωτέρω εἴμπορομεν μὲ ὄλην τὴν συμπάθειαν νὰ ὑπογράψωμεν. Ἄλλ' ἄς μοι ἐπιτραποῦν δύο παρατηρήσει. Ἡ πρώτη εἶνε ὅτι τὸ νὰ ἐξαίρωμεν οἵανδήποτε χριστιανικὴν ἀξίαν δαπάνη τῶν ἄλλων, νὰ ἀποσπῶμεν δηλ. αὐτὴν ἀπὸ τὰ συμφραζόμενα, ἀπὸ τὸ ὄλον καὶ ἰσόροπον σύστημα τῶν ἰδεῶν τοῦ Κου, εἴμπορεῖ νὰ μᾶς δηγήσῃ εἰς ἴαν ἐπικίνδυνα καὶ τρομερὰ συμπεράσματα. Οἱ Ἰησοῦται ἀναμφιβόλως περιέπεσαν εἰς τὸ σφάλμα αὐτό. Ὅπως καὶ ἡ Ἱερὰ ἐξέτασις. Καὶ τοῦτο ἰσχύει διὰ κάθε ἠθικὴν αἴρεσιν, ὅπου δῆποτε καὶ ἂν αἱ ρίζαι αὐτῆς εὐρίσκονται εἰς τὸ χριστιανικὸν ἕδαφος. Τοῦτο συνέβη παντοῦ ὅπου ὁ Κομμουνισμὸς ἔγεινε ἢ ἐπικρατοῦσα φιλοσοφία εἰς τὴν σύγχρονον κοινωνίαν. Ἐν ὀνόματι δῆθεν τῆς ἱερᾶς ἰσότητος, τὸ δίκαιωμα τοῦ ἀνθρώπου εἰς τὴν ζωὴν ἐξεμηδενίσθη. Ὀλόκληροι τάξεις ἀνθρώπων ἐξεκαθαρίσθησαν ἢ ἐξορισθεῖσαι ἐστάλησαν εἰς τὴν δουλείαν τῶν στρατοπέδων συγκεντρώσεως. Ἡ ἐλευθερία τοῦ λόγου καὶ τῆς σκέψεως ἐξηφανίσθη. Ἀνεκόπη ἡ ἀδέσμευτος προσέλευσις πρὸς τὴν ἀλήθειαν διὰ καταπιεστικῆς λογοκρισίας καὶ ἀσυνειδήτου προπαγάνδας. Ἐπετράπη νὰ ἐπικρατήσῃ ἀπεριόριστος ἱεραρχεταστικαὶ μέθοδοι τῆς Κρατικῆς Ἀστυνομίας. Αὐτὴ εἶνε ἡ οὐσία τῆς αἰρέσεως, τὸ ἀναπόφευκτον ἀποτέλεσμα τοῦ νὰ λαμβάνη κανεὶς μίαν μεμονωμένην χριστιανικὴν ἀρχὴν καὶ νὰ τὴν κηρύττῃ ἀγιωτέραν ὄλων τῶν ἄλλων.

Ἐπάρχει καὶ εἰς ἄλλος κίνδυνος ἀπὸ τὸν ὅποιον ὁ χριστιανικὸς κομμουνισμὸς πρέπει ἐνδελεχῶς νὰ προφυλάσσεται. Αὐτὸ τὸ σύνθημά του «Οἰκονομικὸς Κομμουνισμὸς» εἴμπορεῖ νὰ εἶνε διαστροφή τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας. Σκοπὸς του εἶνε νὰ προαγάγῃ οἰκονομικὴν ἢ ὕλικὴν ἰσότητα, νὰ προηθεύῃ εἰς ὄλους καὶ εἰς ἕνα ἕκαστον ὅ,τι ὀνομάζομεν ἀγαθὰ τῆς ζωῆς. Ἡ φιλοδοξία αὐτὴ εἶνε δίκαια καὶ ὀρθή. Εἶνε τραγικὸν καὶ δυσάρεστον, ὅτι ἡ χριστιανικὴ Ἐκκλησία τοσάκις δὲν ἀνταπεκρίθη εἰς τὴν ἔκκλησιν αὐτήν. Ἄλλ' ὕλικὴ εὐπορία εἰς τὰ ὄμματα τοῦ Κυρίου ἡμῶν δὲν ἔθεωρεῖτο ἀνωτέρα ἀπὸ ἄλλας μορφὰς εὐτυχίας. «Τί ὀφελῆσει ἄνθρωπον, εἴπεν, ἂν κερδήσῃ τὸν κόσμον ὄλον καὶ ζημιωθῇ τὴν ψυχὴν αὐτοῦ;» Καὶ ἡ προειδοποίησις αὐτὴ δὲν ἔγεινε μόνον εἰς τὸν ὕλιστὴν πλουτοκράτην, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν προλετάριον, ὁ ὅποιος θέτει τὴν ὕλικὴν εὐαστῶ καὶ τὴν ἀνεσιν ὑπεράνω ὄλων καὶ εἰς τὸν εὐεργετικὸν φιλοanthρωπιστὴν, ὁ ὅποιος κανὲν καθῆκον δὲν γνωρίζει ὕψηλότερον ἀπὸ τοῦ νὰ ἐφοδιάσῃ τοὺς ὀμοίους του μὲ τὸ μάνα τῆς ὕλικῆς εὐτυχίας. Προηγείται εἰς πόθος, εἰς τὸν ὅποιον ὁ χριστιανὸς ὀφείλει νὰ μὴ κλείῃ ποτὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς του. «Ζητεῖτε πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ τὴν δικαιοσύνην». Ἐπιζητῶν διὰ τοὺς ἀνθρώ-

πους τὰ οικονομικά των δικαιώματα, κινδυνεύει νὰ διδάξῃ αὐτοὺς νὰ συλλάβουν τὴν σκιάν καὶ ν' ἀφήσουν νὰ φύγῃ αὐτὴ ἢ οὐσία.

Ἐπομένως καὶ εἰς αὐτὸν τὸν χριστιανικὸν Κομμουνισμόν, τὸν ὁποῖον τὸ Συνέδριον τοῦ Λάμπου μᾶς ζητεῖ νὰ ἐπιδοκιμάσωμεν, ὑπάρχουν προφανεῖς ἀντιχριστιανικοὶ κίνδυνοι. Ἄν ἐπίτραπῇ εἰς αὐτοὺς νὰ μεγαλώσουν ἀνεμπρόδιστοι, θὰ ἀποτελέσουν θάττον ἢ βράδιον κοινὸν μέτωπον μὲ δ,τι καλῶ ἀρνητικὴν κίνησιν τοῦ Κομμουνισμού, τὴν ἀντιχριστιανικὴν θεωρίαν, ἣτις εἶνε συνδεδεμένη μὲ τὸ ὄνομα τοῦ Μάρξ. Ἄν προῦκειτο νὰ γίνῃ μία τοιαύτη συμμαχία, τὸ χριστιανικὸν στοιχεῖον εἰς τὸν Κομμουνισμόν θὰ συνετρίβητο μέχρις ἐκμηδενίσεως, ὡς πολ- λάκις ἔχει συμβῆ. Ἡ ἀθεϊστικὴ τάσις τῶν κομμουνιστικῶν ἐκδηλώσεων ἀναμφιβόλως ἐμπνέεται κατὰ πολὺ ἀπὸ τὴν ἀδιαφορίαν, τὴν ὁποῖαν τόσο συχνὰ ἔδειξεν ἡ Ἐκκλησία ἀπέναντι τῆς οικονομικῆς ἀνισότητος καὶ κατὰ τὰς μάλιστα κτυπητάς αὐτῆς μορφάς. Καὶ ἀναμφιβόλως ἔχει δικαίον ἡ Ἐκθεσις τοῦ Συνεδρίου νὰ μᾶς προσκαλῇ νὰ ἐνθυμηθῶμεν ποσάκις οἱ χριστιανοὶ ὑπῆρξαν «βραδεῖς νὰ λάβουν τὴν πρωτοβουλίαν εἰς τὸν ἀπελπιν ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης».

Ἐπῆρξαν πολλαὶ ἐξαιρέσεις τοῦ κανόνος. Δύναται τις δικαίως νὰ εἴπῃ, ὅτι σχεδὸν ὅλαι αἱ μεγάλαι κοινωνικαὶ μεταρρυθμιστικαὶ κινήσεις τοῦ 19. αἰῶνος (διὰ νὰ μὴ προχωρήσωμεν περαιτέρω) ὄφειλον τὴν ἀρχὴν των εἰς τὰς ἀνιδιοτελεῖς ἐνεργείας χριστιανῶν ἀτόμων, τὰ ὁποῖα συνέλεξαν περὶ ἑαυτὰ ἄλλα ἐμπνεόμενα ἀπὸ τὰς αὐτὰς εὐεργετικὰς προθέσεις. Ἀλλὰ παρ' ὅλας τὰς ὀφειλομένας αὐτὰς ἐξαιρέσεις (καὶ πολλάκις δὲν λαμβάνονται αὐταὶ ὑπ' ὄψιν), πρέπει νὰ δεχθῶμεν καὶ νὰ θρηνησωμεν, ὅτι δὲν εἶνε ἐντελῶς ἀδικαιολόγητος ἡ λυπηρὰ μομφὴ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας, ὅτι ὑπῆρξεν ὁ πρόμαχος τῶν προνομιούχων, ὁ ὑποστηρικτὴς τοῦ *statu quo* καὶ ὁ ἀπολογητὴς τοῦ *Laissez faire*.

Ἐπὶ τῆς ὀπισθοδρομικῆς αὐτῆς ἀπόψεως τῆς χριστιανικῆς σκέψεως ὡς πρὸς τὴν σύστασιν τῆς ἀνθρωπίνης κοινωνίας ὁ Κάρολος Μάρξ ἐστηρίχθη. Προδήλως ἡ θρησκεία ὑπῆρξεν, κατ' αὐτόν, ἐπινόησις τῆς καπιταλιστικῆς τάξεως, εἰδικῶς ἐξευρεθεῖσα, διὰ νὰ ὑπηρετήσῃ τὸ σύστημά της. Θρησκεία εἶνε ἕν ἐπιμελῶς διῶλισμένον ὄπιον διὰ τὸν λαόν· κάθε εἰσήγησις ὅτι αὕτη εἶνε αἰώνια, ἀγία, θεία, ἀποκαλυφθεῖσα ὑπὸ τοῦ Θεοῦ εἰς τὸν ἄνθρωπον, ἀφ' ὅτου οὗτος ἠδύνατο νὰ τὴν δεχθῇ, πρέπει ν' ἀπορριφθῇ διὰ προσφυγῆς εἰς αὐτὰ τὰ γεγονότα.

Αὕτη εἶνε ἀναμφιβόλως ἡ γένεσις τοῦ Μαρξικοῦ ἀθεϊσμοῦ, τῆς ἀρνητικῆς κινήσεως, ὡς ἀποκαλῶ αὐτόν, εἰς τὸν οικονομικὸν κομμουνισμόν. Αὐτὸς φυσικὰ εὐρίσκειται εἰς διαρκῆ ἔχθραν πρὸς τὸν Χριστιανικὸν Κομμουνισμόν, ὅστις προσπαθεῖ νὰ συμβιβασθῇ μὲ αὐτόν. Καὶ

ἐπειδὴ ἡ χριστιανικὴ μορφή τοῦ «πιστεύω» (ὡς ὑπέδειξα) φέρει ἐντὸς αὐτῆς τὰ σπέρματα τῆς ἀπωλείας της, ἡ ἀθεϊστικὴ τάσις φαίνεται ἀπαραίτητον νὰ ἐμφανίζεται νικητρία. Καὶ ἂν αὐτὸ το ἦτο μόνον, δηλ. ἡ ἀντίθεσις πρὸς τὴν χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν καὶ πρὸς τὸ δόγμα, θὰ ἦτο ἄρκετὰ σοβαρὸν. Ἄλλ' ὑπάρχει κατὰ περισσώτερον.

Ὁ Μάρξ ἔθηκε τοὺς δύο τούτους παράγοντας, τὴν θετικὴν κίνησιν πρὸς οικονομικὴν ἰσότητα μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀρνητικὴν κίνησιν πρὸς τὴν ἀποξένωσιν τῆς θρησκείας ἀπὸ κάθε ἀνθρωπίνην σκέψιν—τὴν πρώτην τὸ πολὺ αἰρετικήν, τὴν δευτέραν ὀμολογουμένως ἀντιχριστιανικήν—εἰς τὸ σχέδιον τῆς διαλεκτικῆς φιλοσοφίας. Διαλεκτικὴ ἐνταῦθα σημαίνει μίαν θεωρίαν, ὅτι ὅλα τὰ πράγματα τοῦ κόσμου ἀκολουθοῦν ἕν καθωρισμένον ἀναλλοίωτον ὑπόδειγμα. Ὅλα ἔχουν τὴν θέσιν των εἰς ἕνα προκαθορισμένον ρυθμὸν γεγονότων. Τὸ ἀναγκαῖον προῖόν τῆς διαλεκτικῆς ἐξελίξεως ἐν τῇ ἱστορίᾳ εἶνε νὰ παραγάγῃ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ Προλεταριάτου.

Ἐδῶ καὶ πάλιν εἶνε μία περαιτέρω παρακίνησις πρὸς τὸν ἀθεϊσμόν. Ἡ διαλεκτικὴ τοῦ Μάρξ εἶνε φιλοσοφία οικονομικῆς αὐταρχίας. Καὶ ἡ αὐταρχία (*determinism*) ὑπὸ πᾶσαν μορφήν ἀρνεῖται καὶ τὰ δύο καὶ τὴν παντοδυναμίαν τοῦ Θεοῦ (καὶ ἐν αὐτῇ αὐτὴν τὴν ὑπαρξίν του) καὶ ὡσαύτως τὴν ἐλευθερίαν τῆς ἀνθρωπίνης βουλήσεως. Ἄλλ' ἡ ἀπλή, ἀνηλεὴς οικονομικὴ αὐταρχία ἔχει κατὰ ἐπάνω της, ὅπερ δίδει εἰς αὐτὴν τὸν χαρακτῆρα θρησκευτικῆς ἀναγεννήσεως. Τὸ τέρμα τῆς διαλεκτικῆς προόδου εἶνε ἡ εὐημερία τοῦ λατρευτοῦ καὶ τῶν συντρόφων του. Ἐπομένως εἶνε κατὰ τὸ ὁποῖον πρέπει νὰ προαχθῇ πάση θυσίᾳ καὶ δι' ὅλων τῶν μέσων. Ὁ ἀντιχριστιανικὸς καὶ ἀντι-ἠθικὸς χαρακτῆρ τοῦ Κομμουνισμού ὡς συνόλου καθιστᾷ δύσκολον εἰς αὐτόν νὰ φέρῃ εἰς φῶς ἀγίους. Ἄλλ' ὅτι εἰμπορεῖ νὰ παραγάγῃ μάρτυρας εἶνε εὐρέως γεγραμμένον εἰς τὰς σελίδας τῆς νεωτέρας ἱστορίας.

Ὅλα αὐτὰ σημαίνουν, ὅτι ὅταν ἦλθεν εἰς φῶς ἡ ἐπιστημονικὴ αὐταρχία μὲ τὴν πρώτην αὐτῆς ἀρχὴν, ὅτι κάθε τι εἰς τὴν ζωὴν εἶνε ἄθυρμα καὶ προῖόν φυσικῶν αἰτίων, τῶν ὁποίων τὰ ἀποτελέσματα ἀνάγονται κατὰ συνεχῆ παλινδρόμησιν εἰς αὐτὰς τὰς ἀρχὰς τοῦ χρόνου τὸ ἀνθρώπινον πνεῦμα ἦτο ἕτοιμον νὰ δεχθῇ αὐτήν. Δὲν κατώρθωσε νὰ ἐννοήσῃ ὅτι ἡ νέα αὐτῆ φιλοσοφία ἦτο πολὺ μάλλον ἐπικίνδυνος παρά τὸ αὐταρχικὸν πιστεύω τοῦ Κομμουνισμού. Διότι ὁ Κομμουνισμὸς, ὡς εἶπον πρὸ ὀλίγου, ἔδιδε τὴν ἐλπίδα ἐνός καλλιτέρου μέλλοντος, ἐφ' ὅσον πρόκειται περὶ κοσμικῆς εὐτυχίας, εἰς τοὺς ὁπαδοὺς αὐτοῦ. Ἄλλ' ἡ ἐπιστημονικὴ αὐταρχία δεικνύει τὴν εὐθειαν πρὸς τὴν ἀπελπισίαν. Φέρει μαζί της τὴν πιθανότητα τῆς καταστροφῆς

τοῦ πολιτισμοῦ, ἂν ὄχι τὴν πραγματικὴν ἐξάλειψιν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Αὐτὸ εἶναι τοῦλάχιστον τὸ συμπέρασμα, τὸ ὁποῖον ἀκουσίως ἐξάγεται ὑπὸ τοῦ κοινοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν μέσων πρὸς ἐξαπόλυσιν τῆς ἀτομικῆς ἐνεργείας. Ὁ ἀστικὸς κόσμος (ἡμπούρζουαζία) ἔχει λόγους νὰ φοβῆται τὴν πρόοδον τοῦ Προλεταριάτου. Ὁλος ὁ κόσμος ἔχει λόγους νὰ φοβῆται τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης. Οὕτως ὁ τροχὸς διέγραψε πλήρη κύκλον. Ἡ κομμουνιστικὴ ἐπίθεσις ἐναντίον τῆς χριστιανικῆς ὁμολογίας ὑπεβίβασε τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς κατάστασιν παραλύοντος φόβου, ἀπὸ τὸν ὁποῖον μόνον ἡ χριστιανικὴ πίστις δύναται νὰ τὸν λυτρώσῃ.

Καὶ αὐτὸς ὁ Κομμουνιστὴς δὲν εἴμπορεῖ νὰ διαφύγῃ τὴν ἀτιμωσίαν αὐτὴν τοῦ φόβου. Αἱ μάλιστα αἰσιόδοξοι προβλέψεις του περὶ τοῦ μέλλοντος στηρίζονται ὀλοτελῶς ἐπὶ τῶν ἀναποδείκτων προτάσεων τῆς ἱστορικῆς διαλεκτικῆς, αἵτινες ἐπὶ τέλους εἴμποροῦν νὰ εἶνε τελείως φανταστικά. Ἄλλ' αἱ αὐταρχικαὶ ἀρχαί, αἱ ὁποῖοι ὑποβαστάζουν τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης φαίνεται ὅτι ἐδικαίωσαν ἑαυτὰς ἀναντιρρήτως διὰ τῶν θριάμβων, τοὺς ὁποίους κατήγαγον ἐν τῷ πεδίῳ τῆς ἐρεῦνης καὶ τῆς ἐφευρέσεως.

Ἐπιτρέψατέ μοι νὰ συγκαιφαιαιώσω τοὺς κινδύνους, μὲ τοὺς ὁποίους ὁ Κομμουνισμὸς ὡς ὁμολογία ἀπειλεῖ τὸν κόσμον, θεωρῶν τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην ὡς σκοπὸν ὑπεράνω παντὸς ἄλλου σκοποῦ, τὸν ὁποῖον ὁ ἀνθρώπος ἔχει καθῆκον νὰ προσαγάγῃ δι' οἷων δήποτε μέσων καὶ διὰ πάσης θυσίας, ἐκάλεσεν εἰς βοήθειαν αὐτοῦ τὰς χειρίστας διαστροφὰς καὶ τὰ ἐγκλήματα τοῦ στρατευομένου Ἀστυνομικοῦ Κράτους. Τονίζων ὅτι ἡ ὑλικὴ εὐημερία εἶνε τὸ ὑψιστον τῶν ἀνθρωπίνων ἀγαθῶν, διέκοψε τὰς σχέσεις πρὸς τὴν χριστιανικὴν διδασκαλίαν, ὅτι ὁ ἀληθὴς τοῦ ἀνθρώπου σκοπὸς εἶνε ἡ αἰώνια ζωὴ μετὰ τοῦ Θεοῦ, ἐν τῷ ὁποίῳ μόνον εὐρηγεται ὅλοι οἱ θησαυροὶ τοῦ πληρώματος τῆς ἀνθρωπίνης προσωπικότητος. Ὁ Κομμουνισμὸς διὰ τῆς αὐταρχικῆς συνθέσεως ἀνύψωσεν ἔτι μᾶλλον τὴν ἀπροθυμίαν τοῦ Σκεπτικιστοῦ νὰ δεχθῇ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ὡς τὴν θεῖαν Ἀποκάλυψιν, τὴν ὁποῖαν ὁ κόσμος διακαῶς ποθεῖ καὶ τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ ὡς τὸ ὄργανόν του διὰ τὴν μετάδοσιν τῆς σωτηρίας, τὴν ὁποῖαν ἐτέλεσεν ὁ Ἰησοῦς εἰς μίαν πάσχουσαν καὶ ἐντρομον ἀνθρωπότητα. Διανοίγων τὸν δρόμον εἰς τὴν φιλοσοφίαν αἰτίου καὶ ἀποτελέσματος, ἥτις φαίνεται δικαιολογημένη διὰ τῶν θριάμβων τῆς νεωτέρας ἐπιστήμης, ἀφήρσεν ἀπὸ τὸν ἀνθρώπον τὴν ἐννοιαν τῆς ἐλευθερίας καὶ ἠνάγκασεν αὐτὸν νὰ θεωρῇ ἑαυτὸν ὡς τὸ ἀβοήθητον σῶμα τυφλῶν δυνάμεων, ἐπὶ τῶν ὁποίων οὐδέποτε δύναται ν' ἀσκήσῃ ἔλεγχον.

Ἡ ἐκθεσις τοῦ Λάμπεθ λέγει ὀρθῶς, ὅτι «ὁ

Κομμουνισμὸς δὲν εἴμπορεῖ νὰ ὑπερنيκηθῇ δι' ἐπιχειρημάτων μόνον. Δὲν πρέπει νὰ καταπολεμηθῇ μόνον, πρέπει νὰ κατανικηθῇ. Ἡ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ δείξῃ ἑαυτὴν τόσο ἐνθουσιώδη ὑπὲρ τῆς κοινωνικῆς δικαιοσύνης, ὅσον καὶ οἱ θερμότετοι Μαρξικοί. Τὸν ἐνθουσιασμὸν αὐτὸν πρέπει νὰ ἔχῃ ἰσόρροπον μὲ ἄξιον ζῆλον διὰ τὰς ἄλλας ἐκείνας φυσικὰς ἀξίας, τὴν ἀλήθειαν, τὴν τιμιότητα, τὴν συναδέλφωσιν, τὴν οἰκογενειακὴν ζωὴν καὶ τὰς ἐλευθερίας, ὅσαι ἀνήκουν αὐτοδικαίως εἰς τὴν ἀνθρωπίνην προσωπικότητα, ἀξίας, τὰς ὁποίας ἐκτιμᾷ ἀκόμη ἡ ἀνθρωπότης, μολονότι ὁ Κομμουνισμὸς ἀπηνήθη αὐτάς. Ἄλλὰ τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι ἡ ἐπιχειρηματολογία θὰ εἶνε ἀχρηστος. Ὁφείλομεν νὰ ἐνσπείρωμεν εἰς τὴν ἄληθιν κοινωνίαν τὴν πεποίθησιν, ὅτι ἡ αὐταρχία, ὅπως τὴν κηρύττει ὁ Μαρξισμὸς, ὑποβιβάζει τὸ σύστημά του, ὅπως καὶ κάθε ἄλλο εἰς οὐτοπίαν. Ἄν ὁ ἀνθρώπος εἶνε τὸ ἄθυρμα ἀνεξελέγκτων δυνάμεων, ἂν ὁ τάφος εἶνε τὸ τέλος του, ἂν δὲν προσδοκᾷ ἄλλο τι παρὰ τὴν ταχεῖαν καταστροφὴν τῆς προσωπικότητος διὰ τοῦ θανάτου, διατί νὰ στενοχωρῆται διὰ τὴν ἐπανάστασιν τοῦ προλεταριάτου; Ἄς φάγῃ καὶ ἄς πῆ, διότι αὔριον θ' ἀποθάνῃ! Ὅ,τι δήποτε ἄλλο θὰ ἦτο ἐντελῶς παράλογον.

Αὕτη εἶνε ἡ τελευταία κριτικὴ τῆς Μαρξικῆς φιλοσοφίας. Ἡ αὐταρχία, τὴν ὁποῖαν δὲν τολμᾷ νὰ παραδώσῃ, τὸν ὑποβιβάζει εἰς πλήρη παραλογισμόν. Ἐναντίον του θέτομεν τὴν χριστιανικὴν πίστιν. Ὁ Θεὸς ὑπάρχει μεθ' ὅλης τῆς παντοδυναμίας του καὶ ἀγαθότητος. Ἐπιθυμεῖ τὴν ἐκουσίαν ἀφοσίωσιν ἡμῶν εἰς Αὐτὸν καὶ εἰς τοὺς σκοποὺς του. Ἐχομεν αἰωνιότητα πρὸ ἡμῶν, τῆς ὁποίας μετέχοντες πληρεστέραν θὰ λάβωμεν γνώσιν, ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι τελεία ἀγάπη. Ὁμιλεῖ πρὸς ἡμᾶς διὰ τῆς Γραφῆς, διὰ τῆς διδασκαλίας τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τῆς συνειδήσεως. Ἡ ἐνδυναμώουσα ἡμᾶς χάρις Του κατέστη προσιτὴ εἰς ἡμᾶς διὰ τῶν μυστηρίων.

Ὅλα ταῦτα ἐξησφαλίσθησαν εἰς ἡμᾶς διὰ τῆς Ἐνανθρωπήσεως, τοῦ Πάθους καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν. Ἐδῶ ὑπάρχει λογικὴ καὶ νόημα. Ἄνευ τῶν ἀληθειῶν αὐτῶν ἡ σκέψις εἶνε παράλογος, ἄνευ νοήματος, ἀντιφατικὴ. Ἡ λελογισμένη καὶ ὀρθολογούσα πίστις τοῦ Χριστιανισμοῦ ἵσταται ἐναντία πρὸς τὸν παραλογισμόν τῆς αὐταρχίας. Ἐάν εἴμεθα σταθεροὶ εἰς τὴν προσήλωσίν μας πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐάν κηρύττωμεν αὐτὴν μὲ τὸν ἴδιον ζῆλον, μὲ τὸν ὁποῖον ὁ Μαρξικὸς προσπαθεῖ νὰ διαδώσῃ τὴν πλάνην του, εἴμπορομεν ν' ἀμφιβάλλωμεν ποῖος ἐκ τῶν δύο εἰς τὸ τέλος θὰ ὑπερισχύσῃ;

† Ὁ Θυατείρων ΓΕΡΜΑΝΟΣ

ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ΕΚ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Α'

Ἡ Ἱστορία τῶν ἐθνῶν διδάσκει πολλὰς διδασκαλίας ὠφελίμους εἰς τοὺς μελετῶντας αὐτὴν μὲ προσοχὴν καὶ παρατηρητικότητα. Δὲν εἶνε σειρά γεγονότων διαφόρων μαχῶν καὶ πολέμων ἀπλῶς καὶ ὡς ἔτυχεν. Ἡ Ἱστορία εἶνε βροντόφωνος διδασκαλία διὰ παραδειγμάτων τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀληθείας, ὡς δὲ λέγει ὁ Διονύσιος Ἀλικαρνασσεύς, ἡ Ἱστορία, ἐν ἧ εἶνε καθιδρυμένη ἡ ἀλήθεια, «ἡ ἀρχὴ τῆς φρονήσεως καὶ σοφίας» («ἐν αἷς (Ἱστορίαις) καθιδρυσθαι τὴν ἀλήθειαν πάντες ὑπολαμβάνομεν, ἀρχὴν φρονήσεως τε καὶ σοφίας»), ἡ παριστώσα καὶ εἰκονίζουσα καὶ ἐρμηνεύουσα τὴν ἐν χρόνῳ ἀνάπτυξιν καὶ ἐξέλιξιν τοῦ ἀνθρωπίνου βίου, εἶνέ τις διηνεκῆς φιλοσοφία, πρακτικὴ ἅμα δὲ καὶ θεωρητικὴ, τιμηθεῖσα διὰ τοῦτο ὑπὸ τῆς ἀρχαιότητος «ὡς μάρτυς αὐτόπτης τῶν χρόνων, φῶς τῆς ἀληθείας, διδάσκαλος τοῦ βίου, ζῶν τῆς μνήμης, ἄγγελος τῆς ἀρχαιότητος».

Μελετῶντες τὴν Ἱστορίαν, παρατηροῦμεν, ὅτι ἔθνη μεγάλα ἦλθον καὶ παρῆλθον· ἐξηφανίσθησαν διότι κατεπάτησαν τὰς αἰωνίους ἠθικὰς ἀρχάς, τὸν ἠθικὸν νόμον, περὶ ὧν λέγει ὁ δαιμόνιος Σοφοκλῆς :

*Ὁδὸ γὰρ τι νῦν γε κἀχθές, ἀλλ' αἰεποτε
ζῆ ταῦτα, κοῦδεις οἶδεν ἔξ του φάνη.*

Τοῦναντίον ἡ μικρὰ καὶ πενιχρὰ Ἑλλάς, ἡ ἀγωνιζομένη κατὰ τοῦ μεγάλου ἀσιατικοῦ ὄγκου καὶ νικῶσα τοῦτον «δι' ἀρετῆς ἐπάκτου, ἀπὸ τε σοφίας κατηργασμένης καὶ νόμου ἰσχυροῦ» κατορθοῖ τὸ μέγα τοῦτο κατόρθωμα καὶ κατισχύει τοῦ ἀτάκτου δουλικοῦ πλήθους καὶ τῆς ὑλικῆς δυνάμεως τῆς Ἀσίας διὰ τῆς εὐσεβείας πρὸς τοὺς Θεοὺς καὶ διὰ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν ἐλευθερίαν τῆς πατρίδος, τῆς ἀφοσίωσεως πρὸς τὸ καθῆκον καὶ τῆς αὐταπαρνήσεως.

Ἐν γένει εἰπεῖν ἡ ἀδέκατος Ἱστορία διδάσκει σαφῶς, ὅτι τὰ εὐσεβέστερα καὶ ἠθικώτερα ἔθνη εἶναι διαρκέστερα καὶ μονιμώτερα καὶ δὴ προάγουν τὸν ἀληθῆ πολιτισμὸν ἐν τῇ καθόλου ἀνθρωπότητι. Ὁ ἠθικὸς βίος τῶν ἐθνῶν συμπληροῦται καὶ τελειοῦται διὰ τοῦ θρησκευτικοῦ· ἀδιαρρήκτως δὲ οὗτοι εἶνε μετ' ἀλλήλων συνδεδεμένοι ἢ, ὀρθότερον εἰπεῖν, ἀποτελοῦν ἓνα καὶ μόνον, ὅστις εἶναι ὁ μόνος ἀληθῆς τοῦ ἀνθρώπου βίος.

Ἐκ τῆς μελέτης τῆς Ἱστορίας ὠφελεῖται μεγίστην ὠφέλειαν ὁ ἀληθῆς ἄνθρωπος καὶ εἰς τὸν ἰδιωτικὸν τοῦ βίου. «Καλλίστην παιδείαν ἡγήτεον πρὸς ἀληθινὸν βίον τὴν ἐκ τῆς πραγματικῆς Ἱστορίας περιγυνομένην ἐμπειρίαν. Μόνη γὰρ αὕτη χωρὶς βλάβης ἐπὶ παντὸς καιροῦ καὶ περιστάσεως, κριτὰς ἀληθινούς ἀποτελεῖ τοῦ βελτιόνος». Ὁ δὲ Διόδωρος ὁ Σικελιώτης λέγει : «Ἠγητέον γὰρ εἶναι ταύτην (τὴν Ἱστορίαν) φύλακα μὲν τῶν ἀξιολόγων ἀρετῆς, μάρ-

τυρα δὲ τῆς τῶν φαύλων κακίας, εὐεργέτιν δὲ τοῦ κοινοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων».

Ὁ μέγας Ἱστορικὸς Πολύβιος ὁ Μεγαλοπολίτης, συγγραψας Ἱστορίαν καθολικὴν, διδάσκει πολλὰς διδασκαλίας, τὰς ὁποίας πορίζεται ἐκ τῶν Ἱστορικῶν γεγονότων, τὰ ὁποῖα ἐξιστορεῖ. Ἀναφέρομεν ὧδε συντόμως περὶ αὐτῶν.

Ὄντως, λέγει ὁ Πολύβιος, ἡ Ἱστορία διδάσκει ὅτι τὰ ἔθνη ἐν ὄσῳ πειθαρχοῦν εἰς τοὺς νόμους καὶ τιμοῦν τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν καὶ σέβονται ὅ,τι σεβασμοῦ ἄξιον εἶνε, πάντοτε σὺξάνουν καὶ προκόπτουν, ὅσον μικρὰ καὶ ἂν εἶνε· πάραυτα δὲ ἀφανίζονται καὶ τὰ μέγιστα καὶ τὰ ἰσχυρότερα καὶ πολυχρονιώτατα ἔθνη ἀκόμη, πείραν πάντων τῶν κακῶν ἐν τῷ μεταξύ λαμβάνοντα, ὅταν οἱ πολῖται ἐρίζωσι πρὸς ἀλλήλους καὶ ὅταν ἀπειθεῖς πρὸς τοὺς ἄρχοντας αὐτῶν καὶ ἀσεβεῖς ἀποβοῦν.

Πρὸς δὲ ἡ Ἱστορία διδάσκει ὅτι ἡ πολυτέλεια, ἡ ἀκολασία, ἡ εἰσαγωγή ξένων ἠθῶν φθειροῦν πᾶσαν πολιτείαν, ὅτι ἡ ἀλαζονεία καὶ ἡ φιλοχρημοσύνη καὶ ἡ ραθυμία τῶν πολιτῶν, ἡ ἀπειρία καὶ ἀνικανότης τῶν ὑπαλλήλων, ἡ μικρόνοια καὶ αἱ ἐριδες, ἡ ἀρχομανία καὶ τὸ φιλόπρωτον καὶ ἡ ραθυμία τῶν προϊσταμένων ἐξαφανίζουν τέλειον καὶ ἰδιώτας καὶ ἔθνη ὅλα, ὅτι ἡ μὲν δειλία καὶ ὀλιγωρία ἀφανίζει τὰ ἔθνη, ἡ δὲ εὐψυχία κοὶ γενναιότης σώζει αὐτὰ.

Τῆς πατρίδος κινδυνευούσης, πρέπει πάντες ἐκθύμως νὰ ρίπτονται εἰς τὸν κάλλιστον τοῦτον ἀγῶνα. Ὁ ἀγὼν περὶ τῆς ἰδίας χώρας εἶνέ τι θεῖον· ἐμφυσᾷ δυνάμιν ἀκαταγώνιστον εἰς τοὺς ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνιζομένους, δι' ἧς τῶν ἐχθρῶν αἱ μυριάδες σκορπίζονται, αἱ τόλμαι ἀπαμβλύνονται καὶ αἱ μέγιστα αὐτῶν παρασκευαί ἐκμηδενίζονται.

Ὁ κόσμος εἶδε πολλάκις ἄνδρας εὐαρίθμους, ἀλλὰ μεγαλοψύχους, ἐμπνεομένους ὑπὸ τοῦ ἔρωτος τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν πατρίον αὐτῶν χώραν νὰ μεταβάλλωνται εἰς γίγαντας ἀπέναντι τῶν πολυαρίθμων ἐχθρῶν καὶ ἀνελπίστως καὶ ἐνδόξως νὰ διασκορπίζουν αὐτούς.

Ἐξαφανίζονται, λέγει ὁ φιλόσοφος Ἱστορικὸς Πολύβιος, ἐκεῖνα τὰ ἔθνη, ὅσα εἶνε ἄπιστα πρὸς τοὺς συναγωνιζομένους καὶ ἄναδρα, ὅσα δὲν ἔχουν νοῦν καὶ ὅσα μετὰ μεγίστης ἀναισχυντίας τὰς εὐτελεστάτας καὶ ἀτιμωτικώτατας πράξεις πράττουσιν.

Ἡ εἰρήνη, λέγει, εἶνε κάλλιστον καὶ λυσιτελέστατον κτῆμα, ἀλλ' εἶνε τοιαύτη μόνον, ὅταν ἄγῃται μετὰ τοῦ δικαίου καὶ τοῦ πρέποντος, ἐνῶ, ὅταν ἄγῃται μετὰ κακίας καὶ δειλίας ἐπὶ πονειδίστου, εἶνε πάντων τῶν ἐν ἀνθρώποις αἰσχιστον καὶ βλαβερώτατον. «Εἰρήνη γὰρ μετὰ μὲν τοῦ δικαίου καὶ πρέποντος κάλλιστόν ἐστι κτῆμα καὶ λυσιτελέστατον, μετὰ δὲ κακίας ἢ δουλείας πάντων αἰσχιστον καὶ βλαβερώτατον».

† Ὁ Μεσσηνίας ΠΟΛΥΚΑΡΠΟΣ (†)

Η ΣΥΝΙΕΡΟΥΡΓΙΑ ΚΛΗΡΟΥ ΚΑΙ ΛΑΟΥ ΕΝ ΤΗ, ΛΑΤΡΕΙΑ,

«Ὅλοι ὀφείλουν ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τὴν καρδίαν καὶ μετὰ τὸ στόμα νὰ ἱεουργοῦν μαζὶ μετὰ τὸν ἱερέα τὸ μεγάλο μυστήριον», ἔγραφεν ὁ Herwegen. Ὁ δὲ Πάπας Πίος Χ ἐν τῇ πρώτῃ ἐγκυκλίῳ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς κινήσεως ἐξήρθε τὴν ἐνότητα. ἦτις δέον νὰ ὑπάρχη ἐν τῇ λατρείᾳ μεταξὺ τοῦ βωμοῦ καὶ τοῦ χοροῦ. Ἐντεῦθεν δὲ καὶ ἐξήρθη ἡ σημασία τοῦ νὰ στρέφηται ὁ λειτουργὸς πρὸς τὸν λαόν καὶ ἀναγινώσκη τὰς εὐχὰς εἰς ἐπήκοον, ἵνα οὕτως ὁ λαὸς συμπροσφέρῃ καὶ συνθύη μετὰ τοῦ ἱερέως¹.

Ἄλλ' ἐὰν αἱ ἀνωτέρω κατευθυντήριοι ἐν τῇ λατρείᾳ γραμμαὶ θὰ ἐφαίνοντο εἰς μερικοὺς τῶν ἐν τῇ Δύσει ὡς ἀληθῆς ἐπαναστατικὴ καινοτομία, ἐν τῇ λατρείᾳ τῆς ἀνατολικῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας δὲν θὰ ἐχρειάζετο βαθεῖα ἐξέτασις καὶ σκέψις διὰ νὰ διακρίνη τις αὐτὰς ὡς κύρια καὶ συνήθη χαρακτηριστικὰ καὶ τῆς σημερινῆς μας ἔτι λειτουργικῆς πράξεως. Πράγματι ἐν τῇ ἀνατολικῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ οὕτε ὁ λειτουργὸς διεκρίθη ἀπὸ τὸ λαϊκὸν στοιχεῖον τόσον ὀξέως, ὅσον ἐν τῇ Δυτικῇ ἐκκλησίᾳ, οὕτε ὁ λαϊκὸς παράγων παρεμερίσθη εἰς δευτερεύουσαν θέσιν ἐν τῇ λατρείᾳ, ἀλλὰ διετηρήθη ἡ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ ἐν τῇ τελεσιουργίᾳ τῶν μυστηρίων καὶ ἡ ἐνότης μεταξὺ θυσιαστηρίου καὶ χοροῦ.

Τελεσιουργὸς τῶν μυστηρίων κατὰ τὴν ἐκδοχὴν τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας, τὴν ἐπὶ τῆς διδασκαλίας τῶν Πατέρων στηριζομένην, ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς τῆς λειτουργικῆς πράξεως συναγομένην, δὲν εἶναι ὁ ἱερεὺς ἢ ὁ ἐπίσκοπος, ἀλλ' αὐτὸς οὗτος ὁ ἰδρυτὴς τῆς ἐκκλησίας καὶ αὐτός, ὁ πρὸς ὃν ἀπευθύνεται ἡ ὅλη Ἐκκλησία Θεός. «Σὺ εἶ ὁ προσφέρων καὶ προσφερόμενος», λέγει ὁ λειτουργὸς προπαρασκευαζόμενος εἰς τὸ νὰ προσφέρῃ τὴν θυσίαν τῆς ἀναφορᾶς καὶ ἀπευθυνόμενος πρὸς τὸν Ἰησοῦν, ὅστις «ἀρχιερεὺς ἡμῶν ἐχρημάτισε καὶ τῆς λειτουργικῆς καὶ ἀναιμάκτου θυσίας τὴν ἱεουργίαν παρέδωκεν ἡμῖν ὡς δεσπότης τῶν ἀπάντων» καὶ ὁ ὁποῖος «ἀοράτως συνών» ἐν τῇ συνάξει τῶν λάτρων αὐτοῦ, μεταδίδει εἰς τοὺς λειτουργοὺς «τῇ κραταίᾳ αὐτοῦ χειρὶ τοῦ ἀχράντου σώματος καὶ τοῦ τιμίου αἵματος καὶ δι' αὐτῶν παντὶ τῷ λαῷ». Ὁ ἐπουράνιος δ' αὐτοῦ Πατὴρ καθικετεύεται ὑπὸ τοῦ λειτουργοῦ κατὰ τὴν ὥραν τοῦ καθαιγιασμοῦ, ἵνα αὐτὸς «ποιήσῃ» τὸν ἄρτον καὶ τὸν οἶνον εἰς σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, αὐτὸς «μεταβαλὼν αὐτὰ τῷ Πνεύματι αὐτοῦ τῷ ἁγίῳ». Καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς μυστηρίοις «ὁ τὸ πᾶν ἐργαζόμενος Θεὸς ἐστὶ» κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον καὶ «Πατὴρ καὶ Υἱὸς καὶ ἅγιον Πνεῦμα πάντα οἰκονομεῖ, ὁ δὲ ἱερεὺς τὴν ἑαυτοῦ δανεί-

ζει γλῶτταν καὶ τὴν ἑαυτοῦ παρέχει χεῖρα»². Καὶ ἐπικεῖται μὲν ἡ χεῖρ τοῦ βαπτίζοντος ἢ τοῦ χειροτονούντος ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ δεχομένου τὸ μυστήριον πιστοῦ, ἀλλ' ἐν μὲν τῷ βαπτίσματι «οὐδὲν ἄνθρωπος εἰς τὰ προκείμενα εἰσάγει ἀλλὰ τὸ πᾶν τῆς τοῦ Θεοῦ δυνάμεως ἔργον ἐστὶ καὶ ὁ Θεὸς ἐστὶν ὁ μυσταγωγῶν»³, ἐν δὲ τῇ χειροτονίᾳ «ἡ χεῖρ ἐπικεῖται» τοῦ ἐπισκόπου, «τὸ δὲ πᾶν ὁ Θεὸς ἐργάζεται καὶ ἡ αὐτοῦ χεῖρ ἐστὶν ἡ ἀπτομένη τῆς κεφαλῆς τοῦ χειροτονουμένου»⁴. Καὶ ἵνα μετὰ τοῦ Χρ. Ἀνδρούτσου συμπεράνωμεν: Ὁ ἱεργουργὸς ἱερεὺς ἐν τῇ ὀρθοδόξῳ ἐκκλησίᾳ ὑποκρῦπτεται οὕτως εἰπεῖν ὑπὸ τὰ μυστήρια, ἃ τελεῖ, εἰς τὸν Θεὸν ἀμέσως ἀφίεις τὴν ἐνέργειαν αὐτῶν, ἐν τύπῳ δὲ παθητικῶ ἀπαγγέλλων τὰς ἱεουργίας, ἃς τελεῖ καὶ λέγων, Βαπτίζεται ὁ δοῦλος τοῦ Θεοῦ, ἀρραβωνίζεται, στέφεται, μεταλαμβάνει, ἡ θεία χάρις προχειρίζεται κ.τ.λ., οὐχὶ δὲ ὡς ἐν τῇ Δυτικῇ ἐκκλησίᾳ ἐγὼ σε βαπτίζω, χρίω καὶ καθεξῆς. Τὸ πνεῦμα δὲ τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας οὐδαμῶς ἐξαιρεῖ τὸν κληρὸν ὑπὲρ τὸν λαόν⁵.

Ἐξ ἄλλου ὁ λαὸς τόσον ἐν τῇ τελεσιουργίᾳ τῆς θείας Εὐχαριστίας, ὅσον καὶ ἐν τῇ τελέσει τῶν λοιπῶν μυστηρίων, δὲν εἶνε ἀπλοῦς θεατῆς ἢ ἀκροατῆς καὶ ὄργανον παθητικὸν δεχόμενον μόνον ἐντυπώσεις καὶ ἐπιδράσεις. Εἶνε σῶμα συνεχόμενον μετὰ τοῦ λειτουργοῦ, συνεργῶν μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ τελειώσει τῶν μυστηρίων καὶ ἐνεργῶς συμμετέχον ἐν τῇ ὅλῃ ἱεουργίᾳ. Αὐτὴ ἡ θεία λειτουργία, ἡ ἀποτελοῦσα τὸ κέντρον, περὶ τὸ ὁποῖον στρέφεται οὐ μόνον ἡ ὅλη λατρεία, ἀλλὰ κατὰ τὴν παλαιότεραν λειτουργικὴν πρᾶξιν καὶ ἡ τέλεισις πάντων τῶν λοιπῶν μυστηρίων, ὡς θὰ ἴδωμεν καὶ ἐν τοῖς ἐφεξῆς, δὲν προσφέρεται ὑπὸ μόνου τοῦ ἱερέως. Καθὼς πρὶν ἢ αἱ διακηρύξεις τῶν ἐν τῇ Δύσει ἡγουμένων τῆς λειτουργικῆς κινήσεως κυκλοφορήσωσιν εὐρύτερον καὶ καταστάσωσιν ἀντικείμενον συζητήσεως καὶ μεταξὺ τῶν πολλῶν, ἀνεξαρτήτως πρὸς πᾶσαν λειτουργικὴν κίνησιν συγγραμμάτων τὴν Δογματικὴν αὐτοῦ ἀνεγνώρισε καὶ ὁ Χρ. Ἀνδρούτσος, ἐν τῇ θυσίᾳ τῆς Εὐχαριστίας «προσφέρων εἶνε ὁ ἱερεὺς μετὰ τῆς κοινότητος»⁶. Ἄλλως τε καὶ μόναι αἱ ἀναφωνήσεις τοῦ διακόνου καὶ τοῦ πρεσβυτέρου: «Πρόσχωμεν τὴν ἁγίαν ἀναφορὰν ἐν εἰρήνῃ προσφέρειν» «Ἄνωσχωμεν τὰς καρδίας» «Εὐχαριστήσωμεν τῷ Κυρίῳ», παρουσιάζουσι σαφῶς αὐχὶ μόνον τὸν λειτουργὸν προσφέροντα καὶ εὐχαριστοῦντα, ἀλλ' ἐν συνοδείᾳ καὶ ἐνότητι μετὰ παντὸς τοῦ ἐκκλησιάσματος. Ἄς προσθέσωμεν εἰς αὐτὸ, ὅτι καὶ ἡ ὅλη εὐχὴ τῆς ἀναφορᾶς, ἀλλὰ καὶ σχε-

1. W. Birnbaum μν. ἔργ. σελ. 40—41 καὶ 81, 86.

1. Χρυσόστ. 86 Ὁμιλία εἰς τὸ κατὰ Ἰωάννην.

2. Τοῦ αὐτοῦ. 3 Ὁμιλία εἰς τὴν Α'. Κορινθ.

3. Τοῦ αὐτοῦ Ὁμιλ. 14 εἰς τὰς Πράξεις.

4. Δογματικὴ σελ. 301 καὶ 383.

5. Δογματικῆς σελ. 372.

δὸν πᾶσαι ἐν γένει αἱ εὐχαί, αἱ κατὰ τὴν τελεσιουργίαν τῶν λοιπῶν μυστηρίων ἀναγινωσκόμεναι, ἐκφέρονται πᾶσαι εἰς πρῶτον πληθύντικόν πρόσωπον. Ὑπάρχει ἄλλο μυστήριον, εἰς τὸ ὁποῖον ἡ μετάδοσις τῆς θείας χάριτος νὰ παρουσιάζεται ἐπιφυλαχθεῖσα ἐκ τοῦ ὄλου πληρώματος καὶ τοῦ κλήρου ἐπαρχίας τινὸς εἰς ἓν καὶ μόνον πρόσωπον, τὸν Ἐπίσκοπον, ἀπὸ τοῦ μυστήριον τῆς Ἱερωσύνης; Καὶ ὅμως, καὶ ἐκεῖ ὁ ἀρχιερεὺς δὲν προβαίνει πρὶν ἢ ἐπικλησθῆ τὴν συνεργασίαν καὶ τοῦ λοιποῦ πληρώματος διὰ τῆς λαμπρᾶ τῆ φωνῆ ἀναφωνήσεως «...εὐ-ξώμεθα οὖν ὑπὲρ αὐτοῦ, ἵνα ἔλθῃ ἐπ' αὐτὸν ἡ χάρις τοῦ παναγίου Πνεύματος». Καὶ ἵνα κατὰ τὸν θεῖον Χρυσόστομον εἴπωμεν, «ὁ μέλλων χειροτονεῖν καὶ τὰς τῆς ἐκκλησίας εὐχὰς πρότερον καλεῖ» καὶ τότε καὶ αὐτὸς ἐπιψηφίζεται καὶ ἐπιβοᾷ, ἅπερ ἴσασιν οἱ μεμνημένοι»¹.

Ἄλλ' ἐν τῇ θείᾳ λειτουργίᾳ ἡ συμμετοχὴ τοῦ λαοῦ παρουσιάζεται καὶ ἄχρι τοῦ νῦν κατὰ τρόπον ἐμφανῆ καὶ ἐπιβλητικόν. Δικαίως ἐξήρθη ἀπὸ τοὺς λειτουργιολόγους ὁ ρόλος ὁ ὁποῖος ἐπεφυλάχθη ἐν τῇ λατρείᾳ μας εἰς τὸν διάκονον. Τὰ εἰρηνικά, αἱ αἰτήσεις, αἱ συναπτὰ ἐν γένει αἱ ἐκφωνούμεναι ἐν ἑμμελεῖ ἀπαγγελία ὑπὸ τοῦ διακόνου ἐν μέσῳ τοῦ ναοῦ ἱσταμένου, ἢ ὑπὸ τοῦ ἀντικαθιστῶντος αὐτὸν ἱερέως, εἶνε προσκλήσεις πρὸς τὸν λαόν, ὅπως δεηθῆ τοῦ Κυρίου ἢ αἰτησῆται παρ' αὐτοῦ ὄρισμένον αἴτημα. Καὶ ὁ λαὸς ἀνταποκρίνεται πρὸς τὰς προσκλήσεις ταύτας διὰ τοῦ Κύριε ἐλέησον ἢ τοῦ Παράσχου Κύριε ἢ τοῦ Σοὶ Κύριε. Ὁλόκληρον τὸ πλήρωμα συνάπτεται ἐκεῖ διὰ κοινῆς ἰκεσίας καὶ συμφώνου συμμετοχῆς. Καὶ ἡ ἐπακολουθοῦσα ἐκφώνησις τοῦ λειτουργοῦ εἶνε καὶ αὐτὴ συντεταγμένη κατὰ κανόνα εἰς πρῶτον πληθυντικόν πρόσωπον («ὅτι πρέπει σοι... καὶ σοὶ τὴν δόξαν ἀναπέμπομεν»).

Βεβαίως ἡ λειτουργικὴ ἐξέλιξις περιώρισε πολὺ ἐν τῇ σημερινῇ πράξει τὸ μέρος τοῦτο, εἰς τὸ ὁποῖον φαίνεται πρωταγωνιστῶν ὁ διάκονος ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ ἱστάμενος καὶ τοῦτον διὰ τῆς βοῆς εἰς ἰκεσίαν προσκαλῶν. Εἰς τὴν παλαιότεραν λειτουργικὴν πράξιν εἶνε πολὺ εὐρύτερον τοῦτο. Τόσον εὐρὺ, ὥστε θὰ ἠδύνατό τις νὰ εἴπῃ, ὅτι ἂν μὴ περισσότερον, τοῦλάχιστον τὸ ἥμισυ τῆς θείας λειτουργίας κατελαμβάνετο ὑπὸ τοιούτων τοῦ διακόνου, τοῦ λαοῦ καὶ τοῦ ἱερέως συναπτῶν καὶ συμπροσευχῶν. Ποῦ εἶνε σήμερον ἡ πρὸ τοῦ τρισαγίου ὕμνου συναπτὴ; Ἀπέμεινε μόνον ἐξ αὐτῆς ἡ πρόσκλησις τοῦ διακόνου: Τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν καὶ ἡ ταύτη ἐπακολουθοῦσα ἐκφώνησις τοῦ ἱερέως: "Οὐτὶ ἅγιος εἶ ὁ Θεὸς ἡμῶν... Ποῦ εἶνε ἡ μετὰ τὸ Εὐαγγέλιον ἐκτενής, ἢ περισωθεῖσα σήμερον, περικεκομμένη πάλιν, ἐν τῇ λειτουργίᾳ τῶν Προηγιασμένων; Ἐάν ἠθέλομεν ἀκολουθήσει τὸ διάγραμμα τῆς λειτουργίας τῶν Ἀποστ. Δια-

ταγῶν, μόνη ἡ ἐκτενής αὐτὴ μετὰ τῶν ἐπακολουθουσῶν εἰς αὐτὴν δεήσεων ὑπὲρ τῶν κατηγορουμένων, ὑπὲρ τῶν φωτιζομένων, ὑπὲρ τῶν ἐνεργουμένων, ὑπὲρ τῶν ἐν μετανοίᾳ, ὑπὲρ τῶν πιστῶν, θὰ ἀπῆται τοῦλάχιστον χρονικὸν διάστημα τριῶν τετάρτων τῆς ὥρας. Καὶ ἀπέμεινε ἤδη ἐξ αὐτῆς μόνη ἡ ἐκφώνησις τοῦ λειτουργοῦ "Ὅπως ὑπὸ τοῦ κράτους σου. Ποῦ εἶνε ἡ ἐπὶ τῇ προθέσει τῶν τιμῶν δώρων κοινὴ τῆς ἐκκλησίας ἰκεσία καὶ ἡ ἐπισύναψις τῶν διπτύχων, ἧτις σήμερον ὑπενθυμίζεται διὰ τῆς μόνης αἰτήσεως: Ὑπὲρ τῶν προτεθέντων τιμῶν δώρων, τοῦ Κυρίου δεηθῶμεν; Ποῦ εἶνε ἡ μετὰ τὸν καθαγιασμόν τῶν τιμῶν δώρων λιτανεῖα, καθ' ἣν, ὡς ἐμφαίνεται ἐκ τῶν Ἀλεξανδρινῶν ἰδίᾳ λειτουργιῶν, πάντα τὰ περιλαμβανόμενα σήμερον εἰς τὴνεὐχὴν, τὴν ὁποῖαν ἀναγινώσκει ὁ ἱερεὺς μετὰ τὸ Ἐξαιρέτως, εἶχον διατυπώθῃ καὶ εἰς αἰτήματα ὑπὸ τοῦ διακόνου τὸ πρῶτον πρὸς τὸν λαόν ἐκφωνούμενά, πρὸς τὰ ὁποῖα οὗτος ἀνταπεκρίνεται καὶ ἐπισυνῆπτεν εἶτα καὶ ὁ λειτουργὸς τὴν σχετικὴν πρὸς ἓν ἕκαστον αἴτημα εὐχὴν του;

"Ὅλα αὐτὰ ἡ λειτουργικὴ ἐξέλιξις τὰ συνέσπειε. Παρὰ ταῦτα ὅμως ἔμειναν καὶ πάλιν ἀρκετά, ὥστε εἰς τοὺς δυτικούς, ἐν ταῖς λατρείαις τῶν ὁποίων ἐξέλιπον, νὰ προξενῆ ἰδιαιτέρως ἐντύπωσιν ἡ διὰ τῶν ἐπικλήσεων τοῦ διακόνου διέγερσις τοῦ πληρώματός μας εἰς κοινὴν καὶ σύσσωμον προσευχὴν.

Π. Ν. ΤΡΕΜΠΕΛΑΣ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΑΝΑΚΑΛΥΨΙΣ ΤΟΥ ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΥ ΚΕΙΜΕΝΟΥ ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

Μεγίστης καὶ πανανθρωπίνης σημασίας ἀνακάλυψιν ἐξαρχαίως ὁ διεθνῆς Τύπος τὴν ἀνακάλυψιν προσφάτως ἀρχαίων βιβλίων τῆς παλαιᾶς Διαθήκης εἰς τὸ ἑβραϊκὸν κείμενον. Τὰ κείμενα αὐτὰ εὐρέθησαν εἰς τινὰ λοφίσκον τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης, πρὸς θορίαμβον μὲν τῆς χριστιανικῆς ἀληθείας, πρὸς αἰσχύνην δὲ τῶν ὁπαδῶν ἢ συνοδοιπόρων θεολόγων τῆς κριτικῆς σχολῆς καὶ τῆς ἀρνήσεως. Ἡ σπουδαία αὐτὴ ἀνακάλυψις ἔγινεν ὑπὸ τὰς ἐξῆς περιεργουσι συνθήκας:

Κατὰ τὸ θάρος τοῦ 1947 ἐν ποιμνιον αἰγῶν ἔβοσκεν εἰς τοὺς πρόποδας τῶν Β. Δ. ἀκτῶν τῆς Νεκρᾶς Θαλάσσης. Μία ἀπὸ τὰς αἰγας ἀπεμακρύνθη πρὸς ἀνεύρεσιν καλύτερας τροφῆς καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ ἀνοιγμα ἐνὸς βράχου. Ὁ ποιμὴν ἀπὸ εὐλογημένην περιεργεῖαν ἠκολούθησε τὴν αἶγα καὶ ἀντίκρουσε εἰσοδόν, ἡ ὁποία ὠδήγει εἰς μίαν κρύπτην. Ἐρριψε μίαν πέτραν εἰς τὸ κενὸν καὶ ἤκουσε μὲ ἐκπληξιν κρότον θραυομένων ἀντικειμένων. Ἀνήσυχος, ἀλλὰ καὶ φοβισμένος, ἀπεμακρύνθη, διὰ νὰ ἐπανέλθῃ ἀργότερον μὲ ἓνα φίλον του. Λαμβάνων ὁ εἰς θάρος

1. Ὁμιλία ΙΗ εἰς τὴν Β'. πρὸς Κορινθίους.

ἀπὸ τὴν παρουσίαν τοῦ ἄλλου ἐτόλμησαν ἀμφοτέρωθεν νὰ κατέλθουν καὶ νὰ διακρίνουν μεγάλους πηλίνους πίθους κατὰ γῆς, τὸν ἕνα σπασμένον ἐκ τῆς πέτρας, ἡ ὁποία ἐρρίφθη τότε. Πάραυτα ἐνδιεφέρθησαν νὰ ἐξακριβώσουν τὸ περιεχόμενον τῶν πίθων.

Ἀντὶ ὅμως νὰ εὑρουν χρυσοῦς θησαυροῦς, ὅπως ἠλπίζον, ἀνεκάλυψαν μεγάλα στρογγυλά δέσματα μὲ μιαν ἄγνωστον γραφήν. Καὶ ὅμως τὸ εὔρημα αὐτὸ ἦτο ἀνώτερον ἀπὸ οἰονδήποτε θησαυρὸν τοῦ κόσμου. Ἀπεμακρύνθησαν ἀπὸ τὸ σπήλαιον φορτωμένοι 8 τοιοῦτους δερμάτινους κυλίνδρους. Ἐχώρησαν τὴν λείαν ἐξ ἴσου καὶ τοὺς ἐπώλησαν εἰς διαφόρους ἐμπόρους ἀρχαιοτήτων τῆς Βηθλεέμ. Εἰς ἐκ τῶν ἀρχαιοκαπήλων αὐτῶν ἦλθεν εἰς ἐπαφήν μὲ τὸ Ἰουδαϊκὸν Πανεπιστήμιον τῆς Ἱερουσαλήμ καὶ ἐπώλησε τὸ μεριδίον του. Ὁ ἕτερος ἐπώλησε τὰ ἄλλα εἰς τὴν Μονὴν τοῦ ἀπ. Μάρκου, ὁπόθεν ἔλαβον τὴν ἄγνωστον δι' Ἀμερικανικὴν. Ἐκεῖ ἐφωτογραφήθησαν καὶ ἐδημοσιεύθησαν εἰς Δελτίον τῆς Ἀμερικανικῆς Σχολῆς Oriental Research.

Ἐν τούτοις ἡ ἀνακάλυψις δὲν ἔλαβε μεγάλην δημοσιότητα. Μόνον μία σύντομος περιγραφή τῆς ἀνακαλύψεως ἐγράφη εἰς τὴν Ἀμερικανικὴν Ἀρχαιολογικὴν ἐφημερίδα τοῦ θέρους τοῦ 1948. Διὰ πρώτην τότε φορὰν ἀπεκαλύπτετο, ὅτι τὰ χειρόγραφα αὐτὰ ἦσαν κανονικὰ βιβλία τῆς Π. Διαθήκης, ἐβραϊστὶ γραμμένα καὶ ἀναγόμενα εἰς τὸν 2ον αἰῶνα π. Χ. Ἐν τῷ μεταξὺ ἡ Ἀγγλία ἀφῆκε τὴν ἐντολήν ἐπὶ τῆς Παλαιστίνης, καὶ τὸ χάος καὶ ὁ πόλεμος ἐξηπλώθη εἰς τὴν Παλαιστίνην. Οὐχ ἦττον, μοναχός τις τῆς Μονῆς τοῦ ἀπ. Μάρκου ἐπεσκέφθη τὸ σπήλαιον μὲ τὸν ποιμένα, ὅπου ἐφιλοξενώοντο οἱ βιβλικοὶ θησαυροί.

Ὅταν κάπως διελύθη ὁ καπνὸς τοῦ πολέμου, ἐπιτροπὴ ἐξ ἀρχαιολόγων τοῦ Βασιλείου τῆς Ἰορδανίας μετέβη δι' ἐρευνᾶς. Αὕτη ἐπεσήμανε ἐπιτυχῶς τὸν τόπον καὶ ἀμέσως ἤρχισαν εὐρεῖαι ἀνασκαφαί, τῇ συνεργασίᾳ τῆς Γαλλικῆς Βιβλικῆς καὶ Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ τοῦ ἐν Παλαιστίνῃ Ἀρχαιολογικοῦ μουσείου. Βαθμηδὸν ἤρχισε ν' ἀνακοινῶνται τὸ περιεχόμενον τῶν 8 δερμάτινων κυλίνδρων: πλήρης βιβλίον τοῦ προφήτου Ἡσαίου, μήκους 7 μέτρων ἐν ἀρίστη καταστάσει· Ὑπόμνημα εἰς τὸν προφ. Ἀββακούμ, ἐν Ἀπόκρυφον βιβλίον ἄγνωστον μέχρι τοῦδε, φερόμενον ὡς «Πόλεμος τῶν υἱῶν τοῦ φωτός καὶ τῶν υἱῶν τοῦ σκότους», βιβλίον «Ὑμνων», Τυπικὸν ἀγνωστοῦ ἰουδαϊκῆς αἰρέσεως. Τρεῖς ἄλλοι κύλινδροι ἀπῆττον χημικὴν θεραπείαν πρὶν ἐκτυλιχθοῦν. Καὶ τότε ἐφανερώθη, ὅτι περιείχον τὸ βιβλίον τοῦ Ἐνώχ εἰς τὴν Ἀραμαϊκὴν, καὶ πάλιν τὸ τελευταῖον τρίτον τοῦ βιβλίου τοῦ Ἡσαίου.

Ἡ συγκίνησις ὅλων ἦτο καταφανής. Ἦρχισαν συγχρόνως καὶ συζητήσεις ζωηραὶ περὶ τῆς γνησιότητος, τῆς ἀρχαιότητος, τῶν χειρογράφων. Δὲν ἔλειψαν καὶ οἱ ὑπερμαχοί, ὅτι δῆθεν εἶνε μεταγενέστερα καὶ ὄχι γνήσια. Ὅσον ὅμως αἱ ἀνασκαφαὶ προουχῶν, τόσοσιν καὶ αἱ ἀπορίαι διελύοντο ἢ μία κατόπιν τῆς ἄλλης. Οἱ ἐργάται μετὰ προσοχῆς ἔσκαπτον,

πολλάκις μὲ τὰ δάκτυλα ἢ μὲ μαχαιρίδια, μὲ ἀποτέλεσμα ν' ἀνευρεθοῦν ἑκατοντάδες μικρῶν ἀποσπασμάτων χειρογράφων. Ἐνας τοιοῦτος σωρὸς ἀποσπασμάτων λόγῳ τῆς σπουδαιότητός του καθαρίζεται ἀκόμη καὶ συναρμολογεῖται εἰς τὰ ἐργαστήρια τοῦ Βρεττανικῶν ἐν Λονδίῳ Μουσείου ὑπὸ τοῦ Καθητοῦ Dr. Plenderleith, ὥστε νὰ καταστῇ ἀναγνώσιμον.

Ἡ ὑπαρξὶς τῶσιν κομμένων φύλλων καὶ πανίων μαρτυρεῖ, ὅτι τὸ σπήλαιον ἐδοκίμασε ἐπιδρομὴν ἐχθρικήν κατὰ τοὺς ρωμαϊκοὺς χρόνους. Ἐπιβεβαιοῦται δὲ τοῦτο καὶ ὑπὸ τοῦ Ὁριγένους, «ὅτι ἐπὶ τῆς βασιλείας τοῦ Καρακάλλα 217 μ. χ. εὐρέθησαν κυλινδρικά χειρόγραφα τῆς Π. Διαθήκης, περιτυλιγμένα διὰ πανίων καὶ φυλασσόμενα εἰς λαγήνους πλησίον τῆς Ἱερῆς».

Ἐκ τῶν πηλίνων θραυσμάτων εἰκάζεται, ὅτι ἔπρεπεν ἀρχικῶς νὰ ὑπῆρχον 40 πίθοι, ἕκαστος 60 ἑκατοστομ. ὕψους καὶ διαμέτρου 0, 25 μ. Πέντε περίπου μεμβράναι εὐκόλως χωροῦν εἰς ἕνα πίθον, ὥστε ὑπολογίζονται εἰς 200 αἱ μεμβράναι. Δυστυχῶς μόνον 8 εὐρέθησαν ἐξ αὐτῶν. Τοῦτο συμφωνεῖ πληρέστατα μὲ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Ὁριγένους. Κάθε πίθος ἔχει ἕνα κοίλωμα ἐξέχον, κάτωθεν τοῦ ὁποίου ἦσαν δεμένα κατακορύφως αἱ περγαμῆναι μὲ ὕφασμα, προφυλασσόμεναι οὕτω ἀπὸ τὴν ὑγρασίαν καὶ τὰ ζῶφια. Οἱ πίθοι λόγῳ τῆς ἐλληνιστικῆς τέχνης τῶν ἀποδίδονται εἰς τὸν 2ον αἰῶνα π. Χ. Δύο λυχνίαι καὶ μία χύτρα εἶνε ρωμαϊκῆς ἐποχῆς. Ἐξ ὅλων τούτων τῶν στοιχείων συνάγεται, ὅτι ἡ ὑπόγειος κρύπτη ἐκτίσθη εἰς περίοδον κινδύνου καὶ ταραχῶν, ὃ δὲ τεχνίτης ὁ κτίσας καὶ φυλάττων τοὺς θησαυροὺς θὰ ἐδολοφονήθη.

Ἡ γραφὴ εἶνε ἡ λεγομένη τετράγωνος. Ἡ πρωταρχικὴ χαναϊκὴ γραφὴ εἶχεν ἐκτοπισθῆ κατὰ τοὺς χρόνους ἤδη τοῦ Νεεμίου ὑπὸ τῆς Ἀραμαϊκῆς. Τὰ στοιχεῖα τῆς κατὰ τι ὁμοιάζουν μὲ τὴν σημερινὴν ἐν χρῆσει ἐβραϊκὴν, τὴν ἐμφανιζομένην μὲ τὰ «τετράγωνα» καὶ περιέχουσιν τὰ μικροσκοπικὰ ἰῶδ ἢ ἰῶτα, Ματ. 5, 18. Σὺν τούτοις ἀνεκαλύφθησαν καὶ διάφορα ἀποσπάσματα ἀρχαίας φοινικικῆς γραφῆς. Αἱ μεμβράναι αὐταὶ εἶνε τοῦ 4-3 αἰῶνος π. Χ. καὶ ἀποτελοῦν τὸ θεόπνευστον βιβλίον τοῦ Λευιτικοῦ. Ἐκ τῶν ἀποσπασμάτων ἀπετελέσθησαν τμήματα τῆς Γενέσεως, Δευτερονομίου, Λευιτικοῦ, Κριτῶν, Δανιήλ, ἀπὸ δὲ τὰς περγαμῆνας τὰ βιβλία τοῦ Ἡσαίου καὶ Ἐνώχ.

Ἡ σπουδαιότης τῆς ἀνωτέρω ἀνακαλύψεως καίεται εἰς τοῦτο. Διὰ πρώτην φορὰν ἐρχεται εἰς φῶς γνήσιον κείμενον τοῦ θεοπνεύστου βιβλίου τοῦ Ἡσαίου ἐβραϊστὶ τοῦ 2ου αἰῶνος π. Χ. Διότι τὰ γνωστά μέχρι τοῦδε ἀγιογραφικὰ ἐβραϊκὰ ἀπόγραφα δὲν εἶνε παλαιότερα τοῦ 10ου αἰῶνος μ. χ., περιέχον δὲ πλείστας ἀλλοιώσεις καὶ παραγραφὰς ἐκ τοῦ χρόνου καὶ ἐξ αἰτίας τῶν ἀντιγραφῶν, εἰς τρόπον ὥστε πολλάκις ἢ μεταφράσις τῶν Ὁ νὰ θεωρεῖται πλέον αὐθεντικὴ. Εἰδικώτερον, τὸ ἀρχαιότε-
1. W. O. E. Oesterley: An Introduction to the Books of the O. Testament, p. 128, London, 1949.

ρον χειρόγραφον τῶν προφητῶν εἰς τὸ Λένινγκραδ εἶναι μόλις τοῦ 916 μ. Χ., μολονότι εἰς τὸ Βρετανικὸν Μουσεῖον ὑπάρχει κώδιξ τῆς Πεντατεύχου τοῦ 9ου αἰῶνος μ. Χ.

Ἡ Π. Διαθήκη ἤλθεν εἰς τὴν σημερινήν της μορφήν μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας. «Καταβαλλόμενος ὁ Νεεμίας βιβλιοθήκην, ἐπισυνήγαγε τὰ περὶ τῶν Βασιλείων καὶ Προφητῶν καὶ τὰ τοῦ Δαβὶδ» (2 Μακκαβ. 2,13). Ἡ «βιβλιοθήκη» αὕτη ἐστάλη πρὸς φύλαξιν ἐκ τῆς ἐχθρικής κατοχῆς¹. Ἰούδας ὁ Μακκαβαῖος ἐφονεύθη τῷ 161 π. χ., δηλαδὴ 2 αἰῶνας πρὸ τῆς Ἑβραϊκῆς Συνόδου τῆς Jamnia. Ἡ περίφημος αὕτη Σύνοδος συνεκλήθη εἰς τὴν πλέον κρίσιμον περίοδον τοῦ Ἰσραὴλ κατὰ τὰς παραμονὰς τῆς ἐρημώσεως τῆς Ἱερουσαλήμ ὑπὸ τοῦ Τίτου καὶ ἐπέτυχε ἐκ νέου νὰ ὀρίσῃ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἀγιογράφων βιβλίων τῆς Π. Διαθήκης. Οἱ Ταλμουδισταὶ ἐστηρίχθησαν ἐπ' αὐτῆς τῆς βάσεως καὶ μετὰ σεβασμοῦ διετήρησαν τὴν παράδοσιν, τὴν ὁποίαν μετεβίβασαν καὶ εἰς τοὺς Μασσωρίτας, ἐναντι παντὸς κινδύνου προσθαφαιρέσεως ἢ ἀλλοιώσεως. Παρ' ὅλην ὁμως τὴν εὐσυνείδητον ἐργασίαν τῶν Μασσωριτῶν ἐπὶ 9 αἰῶνας, διὰ τὸν ὄρθον φωνηεντισμὸν ἐπὶ τῇ βάσει πάντοτε τῆς παραδόσεως, εἶνε ἀδύνατον νὰ μὴ περιέπεσαν εἰς λάθη.

Ἡ ἀνακαλυφθεῖσα ἔκδοσις εἶνε ἡ ἀρχαιότερα ἐξ ὧσων ἡ ἀνθρωπότης ἐγνώρισε καὶ θὰ χύσῃ ἀπλετοῦ φῶς εἰς τὴν μετάφρασιν καὶ τὸ λεκτικὸν τοῦ ἑλληνικοῦ κειμένου τῶν Ο'. Ὁ Ἐφορος τῶν Ἀρχαιοτήτων τοῦ Hashimite Kingdom of the Jordan, Prof. C. Lankester Harding, ἐδημοσίευσεν βαρυσήμαντον ἄρθρον καὶ ἀποκαλυπτικὸν εἰς τοὺς Times τοῦ Λονδίνου τὴν 9 Αὐγούστου 1949 καὶ φρονεῖ, ὅτι «ἐπὶ πολλὰ ἔτη οἱ σοφοὶ καὶ οἱ βιβλικοὶ θεολόγοι θὰ ἐργάζωνται μὲ τὸν ἀνακαλυφθέντα γραπτὸν λόγον τοῦ Θεοῦ, διὰ ν' ἀποδειχθῇ ἡ ἀνεκτίμητος σημασία τοῦ εὐρήματος». Οἱ δὲ Times εἰς κύριον ἄρθρον αὐθημερὸν χαρακτηρίζουν τὴν ἀνακάλυψιν ὡς «ἐπανάστασιν εἰς τὴν κριτικὴν τοῦ Κειμένου τῆς Π. Διαθήκης. Μέχρι πρὸ 10ετίας ἐπιστενέτο ἀπὸ ἐιδικούς, ὅτι δὲν θὰ ἦτο δυνατὴ ἢ ὑπαρξίς ἀρχαιότερου Κειμένου ἀπὸ τὸ τοῦ Μασσωριτικοῦ. Καὶ ὁμως ἰδοὺ τώρα τὸ νέον κείμενον ἀρχαιότερον ἐκείνου κατὰ 1100 ἔτη».

Ἀνεξαρτήτως τῆς ἐπιστημονικῆς περιεργείας τῶν παπυρολόγων καὶ τῶν γλωσσολόγων, ἡ ἀνακάλυψις αὕτη θὰ μεταδώσῃ εἰς τὸν σύγχρονον ταραγμένον κόσμον τὸ ἴδιον μήνυμα τῆς λυτρώσεως καὶ τῆς ἐπιστροφῆς πρὸς τὸν Θεόν, τὸ ὁποῖον ἐκηρύχθη καὶ πρὶν 2200 ἔτη εἰς τὸν ἀποστάτην Ἰουδαϊκὸν λαόν. Καὶ αὐτὸ πρέπει ὑπὲρ πᾶν ἄλλο νὰ προσέξωμεν καὶ νὰ μελετήσωμεν.

Λονδίνον

ἀρχιμ. ΑΙΜ. ΤΙΜΙΑΔΗΣ

1. Κ. Καλλινίκου, Εἰσαγωγή εἰς τὸν Ἰ. Παλιῆρα, σελ. 58. Fillion : La Sainte Bible. Vol. 4. 7.

Η ΣΤΑΣΙΣ ΤΩΝ ΝΕΩΝ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΤΗΣ ΘΡΗΣΚΕΙΑΣ

Εἶναι γνωστὸν, ὅτι οἱ νέοι ἡλικίας 15—18 ἐτῶν λαμβάνουν κριτικὴν καὶ σκεπτικιστικὴν στάσιν ἐναντι τοῦ θρησκευτικοῦ φαινομένου. Τὸ ἐσχηματισμένον καὶ μορφοποιηθὲν τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων δὲν συμφωνεῖ πρὸς τὸν κυματούμενον ἐνδόμυχον αὐτῶν βίω¹. Τὸ ἐν τῇ Θρησκείᾳ ὑπερφυσικὸν ἰδίως στοιχεῖον ἢ τὸ παλαιὸν ἀκανθῶδες πρόβλημα τῆς Θεοδικίας εἶναι ἡ πέτρα τοῦ σκανδάλου διὰ πλείστους ἐξ αὐτῶν². Ἡ κριτικὴ αὕτη στάσις τῶν νέων ἐναντι τῆς θρησκείας πολλακίς ὀδηγεῖ αὐτοὺς εἰς κατάστασιν πλήρους θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας καὶ κενότητος ἢ εἰς ῥῆξιν πρὸς τὸν Χριστιανισμὸν καὶ τὴν δημιουργίαν μιᾶς ἀναιμικῆς προσωπικῆς θρησκευτικότητος.

Παρὰ ταῦτα ἢ ὡς ἄνω ἡλικία εἶναι ἡ πλέον κατάλληλος, διὰ νὰ δεχθῇ τὸν σπέρρον τῆς χριστιανικῆς κοσμοθεωρίας. Ἐντὸς τῆς προσωπικότητος τῶν νέων ὑπάρχουν ἐκλεκτὰ στοιχεῖα, ἅτινα, καταλλήλως χρησιμοποιούμενα καὶ καλλιεργούμενα, δύνανται νὰ χρησιμεύσουν ὡς οἱ θεμέλιοι λίθοι, ἵνα οἰκοδομηθῇ ἐπ' αὐτῶν ἡ ἐν Χριστῷ ζωή. Ποῖα εἶναι τὰ στοιχεῖα ταῦτα ;

***

Ἡ σωματικὴ καὶ πνευματικὴ ἀνθισις τῶν νέων ἀφυπνίζει συγχρόνως καὶ πάσας τὰς ἐμφύτους ἀξιολογικὰς προδιαθέσεις, τὰς εὐγενεῖς κανονιστικὰς ἀρχὰς καὶ τὰ ἰδανικὰ αἰτήματα, διὰ τὰ ὁποῖα σεμνύνεται τὸ ἀνθρώπινον γένος καὶ τὰ ὁποῖα μέχρι τοῦδε εὐρίσκοντο εἰς λανθάνουσαν καὶ ὑπνώττουσαν κατάστασιν ἐν τῇ ψυχῇ αὐτῶν. Εἰς τοὺς ἐφήβους ἀφυπνίζεται ἡ συναίσθησις τῆς εὐθύνης καὶ τοῦ καθήκοντος καὶ ἰσχυροποιεῖται τὸ συναίσθημα τῆς τιμῆς. Μετὰ τοῦ ἀτομισμοῦ εἶναι συνυφασμένος παρὰ τῇ νεολαίᾳ καὶ ζωηρὸς κοινωνισμὸς. Ὁ ἐφηβὸς διακρίνεται διὰ τὴν ῥοπήν του πρὸς τὴν ἀγάπην καὶ τὴν αὐτοθυσίαν ὄχι μόνον ὑπὲρ ἀγαπητῶν προσώπων, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ἰδανικῶν. Συνάπτει σχέσεις προσωπικὰς, σχέσεις ἐμπιστοσύνης, εἶναι εὐαίσθητος, ἐνθουσιώδης καὶ ἀγαπᾷ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν ἀκαμπτον εὐθυγραμμίαν, τοῦθ' ὅπερ ὀδηγεῖ αὐτὸν εἰς τὸν ριζοσπαστισμὸν³. «Οἱ νέοι εἶναι ριζοσπαστικοί, διότι γινώσκουν μόνον τὴν εὐθειαν καὶ τὴν κάθετον γραμμὴν, ἀγνοοῦν δὲ τελείως τὴν τεθλασμένην καὶ τὴν καμπύλην καὶ ἐπιζητοῦν πάντοτε τὸ ἀπόλυτον, οὐχὶ δὲ τὸ σχετικόν. Εἶναι ἀνίκανοι εἰς προσαρμογὴν, εἶναι ἀνεπιτήδευτοι εἰς συμβιβασμούς»⁴.

1. Ed. Spranger, Ψυχολογία τῆς ἐφηβικῆς ἡλικίας, μετάφρ. Ν. Ι. Λούβαρι, Ἀθήναι 1926, σελ. 370.

2. Ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 356—358.

3. Παν. Μπρασιώτου, Ἀτομισμὸς καὶ κοινωνισμὸς παρὰ τῇ νεολαίᾳ, ἔκδ. β' ἐπιρρημένη, Βιβλιοθήκη Ἀκαδημαϊκοῦ Κοινωνικοῦ Συνδέσμου, Ἀθήναι 1938, σελ. 17—18.

4. Αὐτόθι σ. 18.

Πάντα τὰ ἐκλεκτὰ ταῦτα στοιχεῖα τῆς ἐφηβικῆς ψυχῆς δύνανται ἄριστα νὰ ἀξιοποιηθοῦν ὑπὸ τῶν χριστιανῶν ποιμένων καὶ παιδαγωγῶν, ἂν ἐπιτύχουν οὗτοι νὰ χρησιμοποιοῦσιν ταῦτα ὡς «δοτράκινα σκευή», εἰς τὰ ὁποῖα θὰ ἐμβάλουν τὸν οὐράνιον θησαυρὸν τῶν ἀπολύτων αἰτημάτων τῆς χριστιανικῆς κοσμοθεωρίας.

Ἄλλὰ τὸ σπουδαιότερον—ἔστω μόνον μορφολογικὸν καὶ εἰδολογικὸν—ἐκλεκτὸν στοιχεῖον τῆς νεανικῆς ψυχῆς, ὅπερ ἀποτελεῖ τὴν κατ' ἐξοχὴν φερέλιπδα βάσιν διὰ τὸ ἔργον τοῦ χριστιανοῦ ποιμένου ἢ παιδαγωγοῦ, εἶναι ὁ ἀξιολογικὸς προσανατολισμὸς, ἡ μεταφυσικὴ νοσταλγία καὶ ἡ θρησκευτικὴ ὁρμή, ἥτις ἀναβλύζει ἀπὸ τὰ μυχαίτατα βᾶθη αὐτῆς.

Ἡ ὄλη ἀνάπτυξις τοῦ νέου τείνει πρὸς σαφήνειαν, σαφήνειαν διὰ τὴν ἐσωτέραν φύσιν τοῦ ἀνθρώπου, τοῦ περιβάλλοντος, τοῦ κόσμου. Ὁ νέος, παρὰ τὰς ἀσυνεπείας καὶ πολυποικίλους ἐκφάνσεις τῆς πολυπλεύρου προσωπικότητός του, ἔχει τὰσιν πρὸς ἐνοποίησην τῆς φοβιζούσης πολυμορφίας¹, πρὸς ἀναζήτησιν ὑστάτου τινὸς ἀξιολογικοῦ προσανατολισμοῦ καὶ τὴν ἀνακάλυψιν μιᾶς ἀξίας, εὐρισκομένης ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἀξίας, εἰς τὴν ὁποῖαν ἀφιερῶται καὶ πρὸς χάριν τῆς ὁποίας εἶναι ἔτοιμος καὶ νὰ θυσιασθῇ. Διὰ τοῦτο ἡ ἡλικία αὕτη εἶναι κατάλληλος, ἵνα προβληθοῦν εἰς αὐτὴν ἀπόλυτα καὶ ὑψηλὰ ἰδανικά. Ἄκριβως πολλοὶ νέοι αὕτην τὴν ἐποχὴν ἐκλέγουν ὡς ἰδανικὸν τῆς ζωῆς των τὴν τέχνην ἢ τὴν ἐπιστήμην ἢ τὴν προσήλωσιν εἰς τὸν οἰκονομικὸν παράγοντα, ὡς τὸν ἀπόλυτον ρυθμιστὴν πασῶν τῶν ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς των² διὰ τοῦτο ἀκριβῶς τόσοι νέοι πλέκονται εἰς τὰ καταστρεπτικὰ δίκτυα τῶν θεωριῶν τοῦ διαλεκτικοῦ καὶ ἱστορικοῦ ὕλισμοῦ καὶ τῶν κομμουνιστικῶν δογμάτων, ἅτινα ὡς ὑπεραξία τις αἰχμαλωτίζουν καὶ διαποτίζουν ὀλόκληρον αὐτῶν τὴν ὑπαρξιν. Κατὰ τὸν Ruckert, «πρὸ τῆς ψυχῆς ἐκάστου προβάλλει κατὰ τοὺς χρόνους τούτους ἡ εἰκὼν ἐκεῖνου, ὅπερ πρέπει νὰ γίνῃ»³. Τὸ ἰδανικὸν τοῦτο δὲν εἶναι ἀφηρημένος τις τύπος κατηγορικῆς προστακτικῆς, ἀλλ' ἡ πλαστικὴ εἰκὼν ἰδανικοῦ εἴδους τῆς ἰδίας ψυχῆς, εἶδος ψυχικῆς ἐντελεχείας καὶ ζωτικῆς δυνάμεως, ἥτις γίνεται ἡ μορφοποιὸς ἀρχή, ὁ ἐνοποιὸς παράγων καὶ ὁ κανονιστικὸς νόμος τῆς ψυχικῆς ἐξελιξεως, εἰς τὸν ὁποῖον ὑποτάσσονται αἱ κράτισται τῶν ἐνδομύχων δυνάμεων⁴. Τὸ ἐκλεκτὸν αὐτὸ εἰδολογικὸν στοιχεῖον τῆς ἐφηβικῆς ψυχῆς, ἡ εἰδοποιὸς αὕτη μορφολογικὴ κατεύθυνσις αὐτῆς δύναται διὰ τὸν πεφωτισμένον χριστιανὸν ποιμένα ἢ παιδαγωγὸν νὰ γίνῃ νέον «δοτράκινον σκευὸς», ἐν τῷ ὁποίῳ θὰ ἐμβληθῇ ἡ θρησκευτικὴ ἀξία, ἥτις εἶναι ὑπεραξία, διότι ἐν τῇ ἱεραρχικῇ κλίμακι τῶν ἀξιών κατέχει

τὴν πρώτην θέσιν καὶ ὑψοῦται ὑπὲρ τὰς ἄλλας ἀξίας, διαποτίζουσα καὶ ἐνοποιουσα αὐτάς καὶ ρυθμιζουσα τὴν ἁρμονικὴν συνανάπτυξιν των εἰς τρόπον, ὥστε νὰ μὴ ἀναπτύσσεται ἡ μὴ ὑπερτροφικῶς εἰς βᾶρος τῆς ἄλλης καὶ μὴ δημιουργηθῇ ἐν μὲν τῷ ἀτόμῳ ἡ ψυχικὴ ἀνωμαλία, ἐν δὲ τοῖς κόλποις τοῦ πολιτισμοῦ ἡ λεγομένη «πολιτιστικὴ νόσος».

Ἄν ἡ ἐφηβικὴ ἡλικία ἔχη πλείστας δυσκολίας, παραλλήλως ἔχει καὶ πλείστας—περισσότερας ἀπὸ πᾶσαν ἄλλην ἡλικίαν—δυνατότητας, ἵνα ὁ νέος ἐγκολπωθῇ τὴν χριστιανικὴν κοσμοθεωρίαν. Εἶναι λίαν ἐνθαρρυντικὸν διὰ τὸν χριστιανὸν ποιμένα ἢ παιδαγωγὸν νὰ γνωρίζῃ οὗτος, ὅτι μακροχρόνιοι ἔρευναι ἀπέδειξαν, ὅτι ἡ ἡλικία αὕτη δὲν εἶναι μόνον ἡ ἡλικία τῶν ἀμφιβολιῶν καὶ τῆς ἀποστασίας, ἀλλὰ παραλλήλως εἶναι ἡ κατ' ἐξοχὴν ἡλικία τῆς θρησκευτικῆς ἀφυπνίσεως καὶ τῆς «ἐπιστροφῆς», διὰ τῆς ὁποίας ὁ νέος ἀνακαλύπτει εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ τὴν ὑπερτάτην ἐνσεσαρκωμένην ἀξίαν, τὴν κατ' ἐξοχὴν ἐνοποιὸν ἀρχὴν καὶ ἀποκτᾷ ἐξηρμένην καὶ ἀληθῶς αὐτόνομον καὶ ἐλευθέραν προσωπικότητα καὶ εὐρύτερον Ἐγὼ, συναίσθημα ἀναγεννήσεως καὶ συνειδησιν τῆς νέας ἐν Χριστῷ ζωῆς, τῆς «καινῆς κτίσεως». Ὁ Starbuck¹ διαπιστώνει, ὅτι ἡ καμπύλη, ἡ δεικνύουσα τὴν συχνότητα τῆς ἐπιστροφῆς, ἐμφανίζει τὸ μέγιστον αὐτῆς ὕψος περὶ τὸ 16ον ἔτος². Κατὰ τὸν James «ἡ ἐπιστροφή εἶναι ἐν τῇ οὐσίᾳ αὐτῆς ἐν φυσιολογικῶν ἐφηβικῶν φαινόμενον» (Conversion is in its essence a normal adolescent phenomenon). Ὁ ἐπιφανὴς ἀμερικανὸς ψυχολόγος καὶ παιδαγωγὸς G. Stanley Hall ἐν τῷ γνωστῷ διτόμῳ αὐτοῦ ἔργῳ «Ἐφηβικὴ ἡλικία» ἀφιερῶνει ἐν ὀλόκληρον κεφάλαιον (XIV) ἐξ 92 σελίδων διὰ τὴν ἐξέτασιν τῆς ψυχολογίας τοῦ φαινομένου τῆς θρησκευτικῆς ἀφυπνίσεως καὶ ἐπιστροφῆς τῶν νέων (The Adolescent Psychology of Conversion)³. Ἐν τῷ κεφαλαίῳ τούτῳ ἐκτίθενται πλείστοι γινώμαι καὶ στατιστικά, διαπιστοῦσαι, ὅτι αἱ περισσότεραι «ἐπιστροφῆς» γίνονται μεταξὺ τοῦ 15ου καὶ τοῦ 20ου ἔτους τῆς ἡλικίας καὶ μάλιστα περὶ τὸ 16ον καὶ 17ον ἔτος τῆς ἡλικίας. Κατὰ τὸν E. Abercrombie ἔρευνα ἐπὶ πεντακοσίων ἀτόμων ἀπέδειξεν, ὅτι τὰ 2)3 ἐξ αὐτῶν «ἐπέστρεψαν» εἰς ἡλικίαν μικροτέραν τῆς τῶν 20 ἐτῶν. Τὸ αὐτὸ, λέγει ὁ E. P. Hammond, ἰσχύει διὰ τοὺς πλείστους ἐκ τῶν χριστιανῶν. Ὁ ἱεραπόστολος F. Pentecost γράφει: «Ἡ τριακονταετής πειρὰ μου ἐν τῷ ποιμαντικῷ καὶ εὐαγγελιστικῷ ἔργῳ ἔδειξεν εἰς ἐμέ, ὅτι τὰ 3)4 ὄλων τῶν ἐπιστροφῶν γίνονται μετα-

1. Γεωργίου Θ. Σακελλαρίου, Ψυχολογία τοῦ ἐφήβου, Ἀθήναι 1939, σελ. 264.

2. Ed. Spranger, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 7.

3. Πρβλ. ἐνθ' ἄνωτ.,

1. Starbuck, A Study of Conversion. Am. Jour. of Psychology, January 1897, vol. VIII, σελ. 268—308.

2. Ed. Spranger, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 373—374.

3. G. Stanley Hall, Adolescence, its Psychology and its Relations to Physiology, Anthropology, Sociology, Sex, Crime, Religion and Education, Volume I and II, New York 1904, σελ. 281—362.

ξυ τῶν ἡλικιῶν 12 καὶ 20 ἐτῶν, τῆς ἀναλογίας τῶν ἀνδρῶν πρὸς τὰς γυναῖκας οὔσης 2 πρὸς 3. Ὀλίγοι ἐπιστρέφουν μετὰ τὸ τριακοστὸν ἔτος. Ἡ πεῖρά μου ὡσαύτως λέγει, ὅτι μόνον ὄσοι ἐπέστρεψαν εἰς νεαρὰν ἡλικίαν ἔχουν ἄριστα ἀποτελέσματα εἰς τὴν περαιτέρω ζωὴν καὶ θρησκευτικὴν τῶν δρᾶσιν». Κατὰ τὸν *H. C. Carroll* αἱ πλεῖστοι ἐπιστροφῆαι γίνονται περὶ τὸ 15ον ἔτος. Κατὰ τὸν *J. L. Hurlbut* «οἱ περισσότεροι ὁμολογοῦν τὸν Χριστὸν εἰς ἡλικίαν μικροτέραν τῆς τῶν 20 ἐτῶν, ὀλιγώτεροι εἰς ἡλικίαν μεταξὺ τῶν 20 καὶ 30 ἐτῶν καὶ ἐλάχιστοι μεταξὺ τῶν 30 καὶ 40 ἐτῶν». Ὁ *I. M. Buckley*, ἀνήκων εἰς τὴν μεθοδιστικὴν Ἐκκλησίαν, διαπιστώνει: «Πάντες οἱ κληρικοὶ ἡμῶν, ἐκτὸς ὀλίγων, ἐπέστρεψαν πρὶν φθάσουν εἰς τὸ εἰκοστὸν ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν καὶ οἱ πλεῖστοι ἐξ αὐτῶν πρὶν φθάσουν εἰς τὸ 18 ἔτος. Ὁ *Thwing* εἰς στατιστικὴν του, ἀφορῶσαν εἰς τὰ μέλη τοῦ πολυσυνθέτου καὶ ποικίλων χαρακτήρων ἀντιπροσωπεύοντος «Ἀμερικανικοῦ Συμβουλίου τῶν Ἐξωτερικῶν Ἱεραποστολῶν» λέγει, ὅτι 21 ἐξ αὐτῶν ἔγιναν χριστιανοὶ εἰς ἡλικίαν μεταξὺ 8 καὶ 12 ἐτῶν, 26 εἰς ἡλικίαν μεταξὺ 12 καὶ 15 ἐτῶν καὶ 132 πρὶν φθάσουν εἰς τὸ 20ον ἔτος. Ὁ «εὐαγγελιστὴς» *B. Fay Mills* εἰς μίαν μεγάλην θρησκευτικὴν συγκέντρωσιν διεπίστωσεν, ὅτι 8 εἶχον ἐπιστρέψει εἰς ἡλικίαν μεταξὺ 50 καὶ 60 ἐτῶν, 14 εἰς ἡλικίαν μεταξὺ 40 καὶ 50 ἐτῶν, 35 εἰς ἡλικίαν μεταξὺ 30 καὶ 40 ἐτῶν, 180 εἰς ἡλικίαν μεταξὺ 20 καὶ 30 ἐτῶν καὶ 1100 εἰς ἡλικίαν μικροτέραν τῆς τοῦ εἰκοστοῦ ἔτους. Εἰς ἓν συνέδριον 154 κατηχητῶν ἐν *Hilsdale* διεπιστώθη, ὅτι οἱ 139 ἐξ αὐτῶν εἶχον ἐπιστρέψει εἰς ἡλικίαν μικροτέραν τῆς τῶν 20 ἐτῶν, 13 εἰς ἡλικίαν μεταξὺ 20 καὶ 40 ἐτῶν καὶ 2 βραδύτερον. Ὁ *Spencer* ἀναφέρει, ὅτι ἐπὶ 1000 ἀτόμων τὰ 548 εἶχον ἀφυπνισθῆ θρησκευτικῶς εἰς ἡλικίαν μικροτέραν τῆς τῶν 20 ἐτῶν, 37 εἰς ἡλικίαν μεταξὺ 20 καὶ 30 ἐτῶν κ.λ.π. Καὶ ὁ *Brockman* λέγει, ὅτι τὸ 17ον ἔτος εἶναι τὸ ἔτος τῶν περισσώτερων «ἐπιστροφῶν». Ὁ ἴδιος ὁ *G. Stanley Hall* διὰ συνθέτου στατιστικοῦ πίνακος, περιλαμβάνοντος 4 ἐπὶ μέρους στατιστικὰς, παρουσιάζει, ὅτι ἐπὶ 4.000 περίπου περιπτώσεων θρησκευτικῆς ἀφυπνίσεως αἱ 2200 περίπου ἐξ αὐτῶν ἀναφέρονται εἰς τὴν ἡλικίαν μεταξὺ 15 καὶ 20 ἐτῶν. Ὁ *Lancaster* λέγει, ὅτι ἐξ ἐρεύνης ἐπὶ 598 νέων διεπίστωσεν, ὅτι οἱ 518 ἐξ αὐτῶν, ὧν οἱ πλεῖστοι εἶχον ἡλικίαν μικροτέραν τῆς τῶν 20 ἐτῶν παρῆσαν ἐλευθέρως καὶ αὐθόρμητως ζωηρὸν θρησκευτικὸν ἐνδιαφέρον. «Ἡ θρησκεία, λέγει, πρὸ αὐτῆς τῆς ἡλικίας ἦτο δι' αὐτοὺς μάλλον εἰς τύπος. Τώρα γίνεται ἐνσυνείδητος. Εἶναι ἐν νέον ἐνδιαφέρον καὶ πολλοὶ ὁμιλοῦν περὶ αὐτοῦ ὡς περὶ μιᾶς αἰφνιδίας ἀφυπνίσεως. Εἶναι συ-

ΣΤΗΛΗ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΩΝ

Ἀξιοποιήσεις τῆς νίκης.

«Ἄσωμεν τῷ Κυρίῳ, ἐνδόξως γὰρ δεδόξασται». Ἡ νίκη, ἣν κατήγαγεν ὁ ἡρωϊκὸς ἐθνικὸς ἡμῶν στρατὸς εἰς Βίτσι, συντριψας ἐντὸς τριῶν ἡμερῶν ὡς ἱστὸν ἀράχνης τὴν ἄμυναν τῶν ληστοσυμμοριτῶν καὶ κυριεύσας τὸν ἰσχυρότερον κρηπῶνα αὐτῶν, ὑπῆρξεν ὀριστικὴ, μεγάλη καὶ συντριπτικὴ, δικαίως ἀποσπᾶσα τὸν παγκόσμιον θανατασμόν. Ἀνάλογος ὑπῆρξε καὶ ἡ νίκη εἰς τὸ μέτωπον τοῦ Γράμμου, ἐνθα κατέρρευσεν ἡ ἀντίστασις τῶν συμμοριτῶν. Ἄλλ' ὅμως δὲν πρέπει νὰ περιορισθῶμεν εἰς ἄκαρπα συναισθήματα. Ὁ μόνον οἱ ξένοι δέον ν' αὐξήσουν τὴν ἐνίσχυσιν των πρὸς τὴν Ἑλλάδα, ἥτις καὶ σήμερον ἀνεδείχθη ἀκρόπολις καὶ προμαχὸν τῆς ἐλευθερίας καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἀλλὰ καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες δέον νὰ ἐργασθῶμεν συντόμως καὶ ἐνδελεχῶς, ἵνα αξιοποιήσωμεν τὴν περιφανῆ νίκην, τὴν ὁποῖαν ἐδωρήσατο εἰς ἡμᾶς ὁ Κύριος τῶν δυνάμεων. Πρέπει λοιπὸν νὰ καταστρώσωμεν ὀλοκληρωμένον πρόγραμμα διὰ τὸ μέλλον, θεμελιουσίντες τὴν ἀτομικὴν καὶ κοινωνικὴν ἡμῶν ζωὴν ἐπὶ τοῦ ἀρραγοῦς βράχου τῶν χριστιανικῶν ἀξιών.

Τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον.

Ἐν τοῖς διαφόροις ἱεραποστολικοῖς συνεδρίοις, περὶ ὧν συνεχῶς γράφει ὁ ξένος καὶ ἰδίως ὁ ἀγγλικὸς θρησκευτικὸς τύπος, διαπιστοῦνται ὀλοντες καὶ περισσώτερον ἡ ἀλήθεια, ὅτι «τοῖς καθημένοις ἐν χώρα

.....
 χνάκις αὐθόρμητον, ὡς τὸ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν τέχνην ἢ τὴν μουσικὴν ἢ ἡ ἀγάπη τῆς φύσεως. Τὸ θρησκευτικὸν συναίσθημα ἀναπτύσσεται οὕτω φυσικῶς ὡς ἀνατέλλει ὁ ἥλιος». Ἀληθῶς ὁ κάλυξ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς ἀνοίγει τὰ πέταλά του, ἵνα δεχθοῦν ταῦτα τὴν θαλαπυρὴν τοῦ ἡλίου τῆς θρησκείας. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ συμβῆ ἄλλως. Ἐφ' ὅσον ἡ θρησκευτικὴ ἀξία εἶναι συνυφασμένη μὲ τὰ μυχαίτατα βάθη τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ἀποτελεῖ τὴν ῥίζαν αὐτῆς, εἶναι φυσικὸν κατὰ τὴν ἡλικίαν, καθ' ἣν ἐκκολλάπεται ἡ ψυχὴ καὶ ἀνθίζει ἡ ἀνθρωπίνη προσωπικότης, νὰ προβάλλῃ καὶ ἡ θρησκευτικὴ ἀξία τὸ ἰδανικὸν αἵτημά της.

***

Ὡστε ἡ περὶ τῆς ὁ λόγος ἡλικία δὲν γεννᾷ μόνον δυσκολίας διὰ τὸν χριστιανὸν ποιμένα ἢ παιδαγωγόν, ἀλλὰ παραλλήλως παρέχει εἰς αὐτὸν μοναδικὰς εὐκαιρίας—τοσαύτας καὶ τοιαύτας, ὅσας καὶ ὁποῖας δὲν παρέχει οὐδεμίαν ἄλλη ἡλικία—, ἵνα ἐνθουσιάσῃ οὗτος τοὺς νέους καὶ στρατολογήσῃ ἀπὸ τὰς τάξεις αὐτῶν ζῶντα στελέχη τῆς Ἐκκλησίας, ἀξίους στρατιώ-
 τας καὶ ἐργάτας τοῦ Χριστοῦ.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ
 Καθηγητῆς τοῦ Κολλεγίου Ἀθηνῶν

1. G. Stanley Hall, ἐνθ' ἄνωτ., σελ. 292.

1. Ἐνθ. ἄνωτ., σελ. 290.

2. *Psychology and Pedagogy of Adolescence*, Ped. Sem. July, 1897, vol. V, σελ. 61-128.

και οικῆ θανάτου φῶς ἀνέτειλεν αὐτοῖς». Ἀκαταπαύτως πυκνοῦνται αἱ τάξεις καὶ φάλαγγες τῶν ἱεραποστόλων, οἵτινες μὲ ἥρωϊκὴν ἀντοχοῦσαν ἐγκαταλείπουν τὰς ἀνέσεις τῶν εὐρωπαϊκῶν καὶ ἀμερικανικῶν μεγαλοπόλεων καὶ σπεύδουν εἰς τὰς τροπικὰς χώρας ἢ τὰ βάρη τῆς Ἀσίας, ἵνα μεταλαμπαδεύσουν τὸ φῶς τῆς χριστιανικῆς πίστεως εἰς τὰς ψυχὰς τῶν εἰδωλολατρῶν. Ὁ κάλυξ τῆς πανανθρωπίνης ψυχῆς εἶναι ἀνοικτός, ἵνα δεχθῆ τὰς ἀκτῖνας τοῦ Ἥλιου. Ἄς εὐχρηθῶμεν, ὅπως τὸ ἱεραποστολικὸν ἔργον συνεχισθῆ ἀκόμη συστηματικώτερον εἰς τὸ μέλλον, ἵνα ἀνατείλῃ κάποτε εἰς τὸν παγκόσμιον ὀρίζοντα τὸ χρυσοῦν λυκαυγὲς τῆς «μῆς ποιμνῆς». Ὡσαύτως ἄς εὐχρηθῶμεν, ὅπως καὶ ἡ ἡμετέρα Ἐκκλησία ἀξιωθῆ νὰ συμμετάσχη εἰς ἓν τοσοῦτον ὑψηλὸν καὶ ἱερὸν ἔργον. Ἡ τελευταία αὐτῆ εὐχὴ δὲν εἶναι ἀσιτήριχος. Ὡς εἶπεν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος ἐν τῷ ἐνθρονιστηρίῳ αὐτοῦ λόγῳ, «τὸ νεαρόν, ἀλλὰ τόσον εὐθαλὲς καὶ καρποφόρον φυτόριον τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας, ὑπισχνεῖται πολλά».

Παράγων ὑγείας.

Τὰ ἀμερικανικὰ καὶ εὐρωπαϊκὰ ψυχολογικὰ περιοδικὰ συχνάκις τὸν τελευταῖον καιρὸν τονίζουσι τὴν σημασίαν, τὴν ὁποίαν ἔχει ὁ ψυχικὸς παράγων διὰ τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἀνθρώπος εἶναι ἐνιαία ψυχοσωματικὴ ἐνότης καὶ δι' αὐτὸ ἡ κατάστασις τῆς ψυχῆς αὐτοῦ ἀσχετῶς τερρασίαν ἐπίδρασιν ἐπὶ τῆς σωματικῆς ὑγείας. Οὐ μόνον αἱ ψυχικαὶ νόσοι, ἀλλὰ καὶ αἱ πλείστα τῶν σωματικῶν ἔχουν ὡς αἰτίας ἀνωμαλίας ἐν τῇ ψυχικῇ σφαιρᾷ. Δέον λοιπὸν νὰ προσέξωμεν τὴν ἀλήθειαν αὐτήν. Ζῶμεν εἰς ἓνα αἰῶνα, καθ' ὃν πλείστα θειὰ μασιζόν τὴν ζωὴν μας. Τοῦλάχιστον ἄς ἀποφεύγωμεν ὅ,τι ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς. Ἡ ψυχικὴ ὑγεία καὶ ἰσορροπία δύναται εὐκόλως νὰ πραγματοποιηθῆ, διότι ἡ πηγὴ τῆς ψυχικῆς εἰρήνης εἶναι ἀστεφρευτος καὶ προσιτῆ εἰς πάντας. Χορηγὸς αὐτῆς εἶναι ὁ Χριστός. «Εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν». Ἄς προπαγανδίζουσι λοιπὸν οἱ ἱατροὶ καὶ οἱ ἱεροκήρυκες τὸν ἀνέξοδον αὐτὸν παράγοντα τῆς ὑγείας.

ΧΡΟΝΙΚΑ

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ἡ Αὐτοῦ Χάρις ὁ Ἀρχιεπίσκοπος τοῦ Καντέρμπουρ ἀπέστειλε πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σπυρίδωνα τὸ ἐξῆς συγχαρητήριον τηλεγράφημα ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ αὐτοῦ ὡς Ἀρχιεπισκόπου :

«Σπεύδω νὰ ἀποστειλῶ ἀδελφικούς χαιρετισμούς ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ Ὑμῶν εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα. Προσέυχομαι διὰ τὰς ἀφθόγους εὐλογίας τοῦ Θεοῦ ἐφ' ὑμᾶς καὶ τὸν ὑμέτερον λαόν. Ἀρχιεπίσκοπος Καντέρμπουρ».

Ἡ Α. Μ. Μακαριότης ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἀπήντησε τηλεγραφικῶς ὡς ἐξῆς :

«Αὐτοῦ Χάριν τὸν Ἀρχιεπίσκοπον τοῦ Καντέρμπουρ Λονδίνου

Διὰν συγκατανεμόμενος διὰ τοὺς ἀδελφικούς χαιρετισμούς τῆς ὑμετέρας λίαν ἀγαπητῆς Χάριτος, πάντοτε ἐπιζῶ νὰ ἐνδυναμοῦμαι διὰ τῶν πολυτίμων εὐχῶν σας.

Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν Σπυρίδων

— Ὁ Σεβ. Ἐπίσκοπος Γιβραλτάρ ἀπέστειλεν ὡσαύτως τὴν ἐξῆς συγχαρητήριον ἐπιστολὴν πρὸς τὸν Μακ. Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος :

Ἀγαπητέ μου ἀδελφὲ ἐν Χριστῷ,

Ἐπληροφωρήθην μετὰ μεγίστης χαρᾶς καὶ ἐνδιαφέροντος περὶ τῆς ἐκλογῆς τῆς ὑμετέρας Μακαριότητος εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀξίωμα τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος ὡς διαδόχου τοῦ μεγάλου σεβαστοῦ καὶ πεφιλημένου Δαμασκηνοῦ, εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ ὁποίου εἶθε ὁ Θεὸς νὰ χαρίσῃ ἀνάπαυσιν καὶ εἰρήνην.

Θὰ εἶναι διακαῆς μου πόθος κατὰ τὴν ἐπίκαιρον ἐπίσκεψιν εἰς Ἑλλάδα, τὴν ὅποیان ὑποθέτω νὰ κάμω κατὰ τὸν Νοέμβριον τοῦ παρόντος ἔτους, νὰ σᾶς ἐπισκεφθῶ προσωπικῶς καὶ νὰ σᾶς προσφέρω τὰ συγχαρητήρια ἡμῶν καὶ τῆς πιστῆς Ἐπαρχίας τοῦ Γιβραλτάρ, ἐνῷ εἰσέρχσθε εἰς τὰ δυσχερῆ καθήκοντα τοῦ ὑψηλοῦ σας ἀξιώματος.

Ἐἴθε ὁ Παντοδύναμος Θεὸς νὰ χαρίσῃ εἰς Ὑμᾶς σοφίαν, θάρρος, ζῆλον, ὑπομονὴν καὶ ἐγκαρτέησιν εἰς ὅλα τὰ πράγματα, τὰ ὁποία ἐπιτελεῖτε πρὸς εὐδαιμονίαν τῆς Ἁγίας Αὐτοῦ Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐν Χριστῷ ἀδελφός σας

Ὁ Ἐπίσκοπος Γιβραλτάρ

Ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν ἀπέστειλεν ὡς ἀπάντησιν τὴν ἐξῆς ἐπιστολήν :

Ἀθῆναι, 5 Ἰουλίου 1949

Ἀγαπητέ ἡμῖν ἐν Χριστῷ ἀδελφέ,

Μετὰ βαθυτάτης ἐκαιοποιήσεως καὶ εὐγνωμοσύνης ἐλάβομεν τὴν ἀπὸ 17ης Ἰουνίου ε. ἔτους εὐγενῆ Ὑμῶν ἐπιστολήν, δι' ἧς διεβιβάσθησαν ἡμῖν πρόφρονες συγχαρητικαὶ Ὑμῶν εὐχαὶ ἐπὶ τῇ ἐκλογῇ εἰς Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος, εἰς διαδοχὴν τοῦ μακαρίου μνήμης ἀγαπητοῦ ἡμῶν ἀδελφοῦ Δαμασκηνοῦ.

Μεγάλης χαρᾶς ἀφορμὴ ἔσται ἡμῖν ἡ εὐκαιρία τῆς ἀμοιβαίας συναντήσεως ἐπὶ τῇ κατὰ τὸν προσεχῆ Νοέμβριον Ὑμετέρα ἐπίσκεψιν τῶν Ἀθηνῶν, διε γηθόσσοι θὰ κοινωνήσωμεν προσωπικῶς πρὸς Ὑμᾶς ὡς ἐκπρόσωπον τῆς προσφιλοῦς ἡμῖν ἀδελφῆς Ἀγγλικανικῆς Ἐκκλησίας.

Ἐπαναλαμβάνοντες τὴν ἔκφρασιν τῆς ἐκτιμήσεως καὶ τῶν εὐχαριστιῶν διὰ τὰ εὐγενῆ Ὑμῶν αἰσθήματα πρὸς τὴν ἡμῶν ταπεινότητα, παρακαλοῦμεν τὸν Παντοδύναμον Θεόν, ὅπως εὐλογῇ Ὑμᾶς τε προσωπικῶς, τὸ ἔργον Ὑμῶν καὶ τὴν ἁγίαν Ἐκκλησίαν τῆς Ἀγγλίας καὶ διατελοῦμεν

ἀδελφός Ὑμῶν ἐν Χριστῷ

ΣΠΥΡΙΔΩΝ

Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος

— Κατὰ τὸ διαρρεῦσαν δεκαπενθήμερον ἐγένοντο δύο συνεδριάσεις τῆς Ἱερᾶς Συνόδου, ὧν προήδρευεν ὁ Μακ. Ἀρχιεπίσκοπος.

Ἀποστολικὴ Διακονία. Ὁ Γεν. Διευθυντῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας κ. Β. Βέλλας ὑπέβαλε εἰς τὴν Α. Μ. τὸν Ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν, ὡς Πρόεδρον τῆς Ἱ. Συνόδου καὶ τοῦ Κεντρικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἀπ. Διακονίας, τὴν ἐτήσιαν ἔκθεσιν τῶν πεπραγμένων τῆς Ἀποστ. Διακονίας ἀπὸ 1ης Ἀπριλίου 1948—30 Ἰουνίου 1949.

Ὁμοίως ὁ Γεν. Διευθυντῆς τῆς Ἀποστ. Διακονίας, καταρτίσας σχέδιον κανονισμοῦ διοικήσεως καὶ διαχειρίσεως τοῦ Ἱ. προσκυνητάτος τῆς Ἀγ. Βαρβάρας (Δαφνίου) ὑπέβαλε τοῦτο εἰς τὸ Κεντρικὸν Συμβούλιον τῆς Ἀποστ. Διακονίας πρὸς ἔγκρισιν.

Ἡ κ. Ἐλένη Παυλίδου κατέθηκε ὑπὲρ τῶν σκοπῶν τῆς Ἀποστ. Διακονίας εἰς τὸν Ἱερὸν Νεῶν τῆς Ἁγίας Βαρβάρας (Δαφνίου) τὸ ποσὸν τῶν 1.000.000. δρχ.

Ἐξεδόθη τὸ ὑπ' ἀριθ. 18 φυλλάδιον τῆς «Φωνῆς τῆς Ἀποστ. Διακονίας» ὑπὸ τὸν τίτλον «Στὸ προσκέφαλο τοῦ ἀρρώστου».

— Ἦρχισεν ἡ ἐκτύπωσις τῶν ὑπὸ τῆς Ἐπιτροπῆς ἐγκριμένων Κατηχητικῶν Βοηθημάτων.

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ ΑΘΗΝΩΝ

Τῇ 17ῃ καὶ 24ῇ Αὐγούστου ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος Ἀθηνῶν καὶ πάσης Ἑλλάδος Σπυρίδων προήδρευεν ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ συνεδριάσεων τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Σιβιτανίδειου Σχολῆς Τεχνῶν καὶ Ἐπαγγελμάτων. Ὡσαύτως τῇ 18ῃ Αὐγούστου προή-

δρευσε τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κασιματείου Κληροδοτήματος.

— Καθ' ἅπαν τὸ διαρρεῦσαν δεκαπενθήμερον ἡ Α. Μ. ὁ Ἀρχιεπίσκοπος προσήρχετο καθημερινῶς εἰς τὴν Ἀρχιεπισκοπὴν, συνειργάζετο μετὰ τὰς διαφόρους ὑπηρεσίας καὶ ἐδέχθη τοὺς Σεβ. Μητροπολίτας, Ἐπιτροπὰς, κληρικούς καὶ λαϊκούς.

Ε Π Α Ρ Χ Ι Α Ι

Μητρόπολις Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου κ.λ.π.

Τῇ ἑορτῇ τῆς Κοιμήσεως τῆς Θεοτόκου ἐν τῷ ἐν Τήνῳ Ἱ. Ναῷ τῆς Μεγαλόχαρης ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Σύρου, Τήνου, Ἄνδρου κ.λ.π. κατὰ τὴν ὥραν τῆς Θείας Λειτουργίας εἶπε λόγον, ἐν τῷ ὁποίῳ ἐτόνισεν, ὅτι ἡ Παναγία ἡ Μεγαλόχαρη ζητεῖ ἐξ ἡμῶν, ὅπως «ζῶμεν ἐν ὑπακοῇ Κυρίου... Ἐὰν θέλωμεν τὴν προστασίαν καὶ τὴν σκέπην τῆς ὡς σωτηρίαν, τείχος καὶ πρόχωμα, ὀφείλομεν νὰ ἐργαζώμεθα ἀνιδιοτελῶς ὑπὲρ τοῦ κοινῶ καλοῦ». Ἐν τῇ συνεχείᾳ τοῦ λόγου τοῦ ὁ Σεβ. ἀπηύθυνε προσευχὴν πρὸς τὴν Παναγίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ εἶπε μεταξύ ἄλλων τὰ ἑξῆς: «Ἀχραντε Θεοτόκε, ἡ ζῶσα ἀχωρίτως ἐν οὐρανοῖς μετὰ τοῦ δεδοξασμένου Παμβασιλέως Υἱοῦ σου, πρέσβευε διηνεκῶς πρὸς αὐτόν, ὅπως περιφρουρήσῃ καὶ σώσῃ ἀπὸ πάσης ἀπειλῆς καὶ κινδύνου τὴν νεολαίαν σου... τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν νεολαίαν... Ὡς ἰδικὴν σου τὴν θέλωμεν τὴν Νεολαίαν μας, διότι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ υἱοῦ σου ἐγεννήθη καὶ ἐβαπτίσθη καὶ εἰς τὴν ὀρθόδοξον ἑλληνικὴν Ἐκκλησίαν ἀνήκει. Πρὸς τὴν νεολαίαν σου καὶ νεολαίαν μας αὐτὴν, Παναγία Παρθένε, στρέφεται κατ' ἐξοχὴν σήμερον ἡ ὀρθόδοξος ἑλληνικὴ ψυχὴ καὶ δὴ πρῶτον τὴν μαχομένην Νεολαίαν μας, διότι αὐτὴ ἀποτελεῖ τὸ ἄνθος καὶ τὴν χρυσὴν τοῦ ἔθνους μας ἐλπίδα. Αὐτῆς ἡ ψυχὴ ἐμπερικλείει καὶ ἐνσαρκώνει τὰς ἱεράς καὶ ἀγίας ἐθνικοθρησκευτικὰς μας παραδόσεις. Αὐτὴ συνεχίζει μετὰ τοὺς ὑπερόχους μόχθους καὶ τὰς ἀνευ προηγούμενου θυσίας τῆς τὴν ἐνδοξότεραν ἱστορίαν τοῦ εὐγενεστέρου καὶ πλέον ἐνδοξοῦ ἔθνους τοῦ κόσμου. Ὅ, τι πολῦτιμον ἔχει, τὴν ζωὴν τῆς, τὸ αἷμα τῆς, τὰ πάντα, τὰ προσφέρει ἀγογγύστως πρὸς ὅλοκαύτως, ὡς τριαγίαν θυσίαν εἰς τὸ βωμόν τῆς πίστεως καὶ τῆς πατρίδος. Διαισθανομένη ὅτι ἔχει συμπαραστάτην Σέ, τὴν ὑπέρμαχον Στρατηγὸν τοῦ γένους, ἴσταται ἀπόητος, ἀλύγιστος, ἀγέρωχος, ἐλευθερόψυχος ἐπὶ τῶν ἐπάλλεων τῆς κινδυνευούσης πατρίδος καὶ μάχεται, χρόνια δλόκληρα, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ μετὰ τὴν ἀνδρείαν τῆς καὶ μετὰ τὰς ὑπερόχους θυσίας τῆς τὴν ἐλευθερίαν, τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀκεραιότητα τῆς πατρίδος. Αὐτὴ ἡ νεολαία σου, πανάμωμε Δέσποινα, ἡ τρισένοδος ἑλληνικὴ νεολαία μας κρατεῖ καθηλωμένον τὸν ἐχθρόν εἰς τὰ σύνορα καὶ ὑψώνει ἀκηλίδωτον τὴν Ἐθνικὴν μας σημαίαν καὶ τὴν τιμὴν τῆς Ἑλλάδος ἐπάνω εἰς τὰ ἀκράϊα φυλάκια τῶν αἱματοβρέκτων συνόρων μας. Αὐτὴ συνεχίζει μετὰ τὰ ἀλλεπάλληλα καὶ ἀτελεῦτητα αὐτῆς «Ο Χ Ι» τὴν φωνὴν τοῦ Λεωνίδα πρὸς τοὺς βαρβάρους καὶ ἐχθρούς τῆς Ἑλλάδος «Μολὼν λαβέ». Αὐτὴ, Πανάχραντε Δέσποινα, χάρις εἰς τὴν ἐνίσχυσίν σου, συγκρατεῖ μέσα εἰς τὰ ὑπερήφανα καὶ χαλύβδινα στήθη τῆς, ἀλάλητον τὸν πόνον καὶ τὰ μυρῶντα δάκρυά τῆς, ἀπὸ ἔθνικὴν ὑπερηφάνειαν καὶ ἀγίαν ἱκανοποίησιν, ἀντιμετωπίζουσα ἀκαμπτος τὰ λυσσαλέα κύματα τῶν ἐρυθρῶν ὀρθῶν τῶν ὑπὸ βαρρᾶ ὀπλιζομένων καὶ διὰ τὸν βορρᾶν ἐργαζομένων, μαχητικὴ πάντοτε, ἀνυποχώρητος, τὴν ἐχθρικὴν ἐπιβουλήν μετὰ τὴν τῆς τὰς σκοτίους πλεκτάνας ἀποτρέπουσα καὶ διαλύουσα χωρὶς νὰ ὑπολογίσῃ θυσίας. Χάρις τέλος εἰς αὐτὴν σου τὴν νεολαίαν καὶ νεολαίαν μας, ζῶμεν ἡμεῖς σήμερον ἀσφαλεῖς καὶ ἐλεύθεροι καὶ δυνάμεθα αὐτὴν τὴν στιγμὴν ὡς ἔθνος ἐλεύθερον καὶ ἀξιοπρεπὲς νὰ ἐργαζώμεθα διὰ τὴν ἀναστήλωσιν τῶν ερείπων τῆς Μητροδὸς μας Ἑλλάδος καὶ νὰ προσευχώμεθα εἰς τὸν Θεὸν τῶν Πατέρων μας καὶ νὰ ὑψώσωμεν τὴν φωνὴν μας μέχρι

τῶν οὐρανῶν, ἀφ' ὅπου καὶ μόνον πιστεύομεν ὅτι θὰ ἀποδοθῇ πλήρης δικαιοσύνη εἰς τὴν μεγαλομάρτυρα Ἑλλάδα μας.

Ἐπὲρ αὐτῆς τῆς νεολαίας κατὰ πρῶτιστον λόγον ὑποῦμεν σήμερον ἰκέτιδας χεῖρας καὶ σὲ παρακαλοῦμεν πρέσβευε διηνεκῶς πρὸς τὸν Υἱόν σου καὶ Θεόν σου καὶ Θεὸν ἡμῶν ἵνα περιφρουρήσῃ καὶ σώσῃ αὐτὴν ἀπὸ πάσης προσβολῆς, ἐκεῖ ποῦ μάχεται ὑπὲρ τῶν ἱερῶν καὶ τῶν ὁσίων καὶ τῶν ἰδεῶν τοῦ γένους ἡμῶν».

Τέλος ὁ Σεβ. ἰκέτευσε τὴν Θεομήτορα ὑπὲρ τῆς νεολαίας τῶν μετόπισθεν, ὑπὲρ τῶν ὑπὸ τῶν συμμοριτῶν ἀπαχθέντων ἑλληνοπαίδων καὶ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς ἐπιστροφῆς «τῆς ἀνθρωπότητος εἰς τὴν ἀλήθειαν καὶ τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν ἰσότητά καὶ τὴν ἀδελφωσύνην, ὥστε ἡ ἀνθρωπότης νὰ γίνῃ μία ποίμνη πνευματικὴ ὑπὸ ἓνα Ποιμένα».

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

Ὁ Γενικός Διευθυντὴς Θρησκευμάτων καθηγητῆς κ. Ἰω. Καρμίρης ἐκoinοποίησε μακρὰν ἐγκύκλιον πρὸς τὰς Ἱ. Μητροπόλεις, τοὺς Νομάρχας καὶ τοὺς Ἐπάρχους ὑπ' ἀριθ. 65491)13.8.1949 περὶ τῆς λειτουργίας τῶν ἐκκλησιαστικῶν σχολείων κατὰ τὸ νέον σχολικὸν ἔτος 1949—50, τῶν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων, ἐγγραφῶν, ὑποχρεώσεων τῶν ἱεροσπουδαστῶν κτλ. Ἐξ αὐτῆς σταχυολογοῦμεν τὰ κάτωθι στοιχεῖα:

Καὶ κατὰ τὸ νέον ἔτος θὰ λειτουργήσωσι τὰ ἴδια ἐκκλησιαστικὰ σχολεῖα, ὡς κατὰ τὸ παρελθόν, ἦτοι 6 ἐπτατάξιοι Ἐκκλησιαστικὰ Σχολαῖ ἐν Κορίνθῳ, Λαμίᾳ, Πάτμῳ, Ἁγία Τριάδι Χανίων, Ἁγία Ἀναστασία Χαλκιδικῆς (προσωρινὴ ἔδρα Γαλάτιστα) καὶ Ἐάνθη, 5 Ἀνώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια ἐν Ἀθήναις (Ριζάρειος Σχολή), Πάτραις, Ἁγία Τριάδι Κρήτης, Βόλῳ καὶ Θεσσαλονίκῃ, 8 κατώτερα Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια ἐν Κορίνθῳ, Λαμίᾳ, Πύργῳ, Πάτμῳ, Λαρίσῃ, Κοζάνῃ, Ἰωαννίνους καὶ Ἐάνθη, ὡς καὶ τὸ ἱεροδιδασκαλεῖον Βελλᾶς (προσωρινὴ ἔδρα ἐν Ἰωαννίνους).

Ἡ εἰσαγωγή εἰς τὰς Ἐκκλησιαστικὰς Σχολὰς γίνεται κατόπιν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων, ἐνεργουμένων ἐντὸς τοῦ δευτέρου δεκαήμερου τοῦ Σεπτεμβρίου καθ' ὃν τρόπον καὶ εἰς ἃ μαθήματα διενεργοῦνται αἱ εἰσιτήριαι τῶν σχολείων Μέσης Ἐκπαιδεύσεως, μετὰ τὴν διαφορὰν ὅτι τοῦ μαθήματος τῶν Θρησκευτικῶν θεωρεῖται πρῶτον. Εἰς τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις γίνονται δεκτοὶ οἱ προσκομιζόντες ἀπολυτήριον ἐξαταξίου δημοτικοῦ σχολείου ἢ ἐνδεικτικὸν προαγωγῆς β' τάξεως ὀταξίου γυμνασίου, πιστοποιητικὸν Κοινότητος μετὰ ἡλικίαν οὐχὶ ἀνωτέραν τῆς τῶν 17 ἐτῶν, πιστοποιητικὸν ἱερατικοῦ ζήλου καὶ χρηστοθείας παρὰ τοῦ ἐφημερίου καὶ τοῦ Προέδρου Κοινότητος, κεκυρωμένον ὑπὸ τοῦ Μητροπολίτου καὶ πιστοποιητικὸν ἀστυνομικῆς ἀρχῆς περὶ ἀνεπιλήπτου διαγωγῆς.

Ἡ εἰσαγωγή εἰς τὰ Ἐκκλησιαστικὰ Φροντιστήρια γίνεται ἀνευ εἰσιτηρίων ἐξετάσεων, οἱ δὲ ὑποψήφιοι δέον νὰ ὑποβάλωσι σχετικὴν αἴτησιν ἐντὸς τοῦ Σεπτεμβρίου, συνοδευομένην μετὰ τὰ αὐτὰ ὡς ἀνω πιστοποιητικά καὶ ἐπὶ πλέον ἀπολυτήριον γυμνασίου ἢ διδασκαλείου διὰ τὰ Ἀνώτερα Φροντιστήρια καὶ ἀπολυτήριον σχολαρχείου ἢ β' τάξεως ὀταξίου γυμνασίου διὰ τὰ Κατώτερα Φροντιστήρια. Οἱ λαϊκοὶ ὑποψήφιοι δέον νὰ ἔχωσιν ἡλικίαν ἀνωτέραν τῆς τῶν 22 ἐτῶν, προτιμῶνται δὲ οἱ ἐκλελεγμένοι εἰς ἐνορίας τοιοῦτοι.

Ὅλοι οἱ μαθηταὶ τοῦ Ἐκκλησιαστικοῦ Φροντιστηρίου εἶναι ὑπότροφοι τοῦ Κράτους, τῶν δὲ Ἐκκλησιαστικῶν Σχολῶν μόνον οἱ 20 πρῶτοι ἐν ἐκάστῃ τάξει, δύνανται ὅμως νὰ φοιτῶσιν ἐν ταῖς Σχολαῖς καὶ Ἰδιοσυντήρητοι μαθηταί. Οἱ ἱεροσπουδασταὶ εἶναι ἐσωτερικοί, δικαιοῦμενοι, ὡς ὑπότροφοι, δωρεὰν διατροφῆς καὶ στέγης.

ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΗ ΚΙΝΗΣΙΣ

Ἀπὸ 28 Ἰουλίου μέχρι 5 Αὐγούστου συνήλθεν ἐν τῷ παρὰ τὴν Γενεὴν Οἰκουμεικῷ Ἰνστιτούτῳ (Château

Bossey) διεθνές συνέδριον τῆς Ἱστορίας ὑπὸ τὴν Προεδρείαν τοῦ ἐν Σικάγῳ Καθηγητοῦ τῆς Θρησκευολογίας J. Wach καὶ τοῦ διευθυντοῦ τοῦ εἰρημένου Ἰνστιτούτου Καθηγητοῦ H. Kraemer. Θέμα τοῦ συνεδρίου ἦτο «Τὸ νόημα τῆς Ἱστορίας». Μετέσχον δὲ αὐτοῦ καθηγηταὶ τῆς Ἱστορίας καὶ τῆς φιλοσοφίας καὶ τινες τῆς Θεολογίας, μεταξύ τῶν ὁποίων καὶ ὁ καθηγητὴς τοῦ Institut Catholique J. Danielou καὶ ἐκ τῶν ἡμετέρων ὁ καθηγητὴς κ. Π. Μπρατιώτης, ὅστις καὶ εἰσηγήθη ἐπὶ τοῦ θέματος «ἡ περὶ Ἱστορίας ἀντίληψις τῆς Π. Διαθήκης». Τὸ Συνέδριον παρηκολούθησαν καὶ φοιτηταὶ ἀνήκοντες εἰς τὴν Παγκόσμιον «Ομοσπονδίαν Χριστιανῶν φοιτητῶν», τῆς ὁποίας ὁ Γραμματεὺς κ. J. Coleman ἦτο καὶ ὁ διοργανωτὴς καὶ Γραμματεὺς τοῦ Συνεδρίου.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Αἶδεα. Δημ. Φροσύνην, Ἀχλαδερὴν-Εὐβοίας· ἐνεγράφητε ἀποστέλλομεν φύλλα ἀπὸ 1-1-49.—**Αἶδεα. Χρῆστ. Ἰ. Παπαχρήστου**, Νεοχώριον - Ἀρκαδίας· ἐπὶ ἤλθεν ἀλλαγὴ ἐπωνύμου σας. — **Ἰερ. Μητροπόλιν Καλαβρύτων**, ἐνεγράψαμεν νεοχειροτονηθέντα Ἀγγελὸν Βαγενάν.— **Αἶδεα. Κωνστ. Τσολλάκην**, Βασιλικὰ, Εὐβοίας· ἐνεγράφητε φύλλα ἀποστέλλομεν ἀπὸ 1-1-49.—**Πανσο. Ἰεροδ. Χρυσό. Γιαλούσην**, Πλωμάριον - Λέσβου· ἐτακτοποιήθητε.—**Αἶδεα. Ἀνδρ. Παπαχαλαμπους**, Παλαιοξάριον-Δωρίδος· διεύθυνσις σας ἐτακτοποιήθη.—**Αἶδεα. Τζ. Γ. Κατσούλαν**, Κ. Κολλινούς-Μαντινείας· ἐνεγράφητε εἰς κατάστασιν Μητροπόλεως Μαντινείας δὲν φέρεσθε ἐγγεγραμμένος· ζητηθέντα ἀπεστάλησαν. **Κύριον Ν. Ε. Ζευγαδάκη**ν, καθηγητὴν, Ἡράκλειον - Κρήτης· ζητηθέν ἀπεστάλη.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΚΛΗΤΗΡΙΑ ΕΠΙΚΡΙΜΑΤΑ

Ἡ Ἱερά Σύνοδος τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος

[2] **Πρὸς τὸν Ἱεροδιάν. Πολύκαρπον Κυνηγόπουλον**
Ἀγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆ 16 Σεπτεμβρίου 1949, ἡμέρα Παρασκευῆ καὶ ὥρα 9 π.μ., ὅπως δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ χλιασμῷ καὶ ἄλλαις παρεκτροπαῖς ἠθικῆς φύσεως περὶ ἧς κατηγορίας ἀπελογήθῃς ἐνώπιον τοῦ ἐκτελοῦντος χρέη ἀνακριτοῦ Πρωθυερέως Λουκᾶ Παπαναστασίου.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὥσ' ἄνω ἡμέρα καὶ ὥρα θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ἀθήνησι τῆ 9ῃ Ἀυγούστου 1949

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβ. Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Ξάνθης Ἰωακείμ

[2] **Πρὸς τὸν Ἱερομόναχον Γερμανὸν Κουλούρη**
τέως Ἡγούμενον Ἱ. Μονῆς Ἀμπελακιωτίσεως τῆς Ἱ. Μητροπόλεως Ναυπακτίας
Ἀγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι, ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆ 16 Σεπτεμβρίου 1949, ἡμέρα Παρασκευῆ καὶ ὥρα 9 π.μ., ὅπως δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ ἀντικανονικαῖς πράξεσι περὶ ἧς κατηγορίας ἐκλήθη εἰς ἀπολογία.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὥσ' ἄνω ἡμέρα καὶ ὥρα θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ἀθήνησι τῆ 9ῃ Ἀυγούστου 1949

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβ. Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Ξάνθης Ἰωακείμ

[2] **Πρὸς τὸν Ἱερομόναχον Πολύκαρπον Χατζηγιάννου**,
τέως Ἐφημέριον Ἀργολικοῦ τῆς Ἱ. Μητροπ. Ἀργολίδος
Ἀγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι, ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆ 16 Σεπτεμβρίου 1949, ἡμέρα Παρασκευῆ καὶ ὥρα 9 π.μ.,

ὅπως δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ ἀποβολῇ τοῦ Ἱεροῦ ἐνδύματος περὶ ἧς κατηγορίας ἐκλήθη εἰς ἀπολογία.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὥσ' ἄνω ἡμέρα καὶ ὥρα θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ἀθήνησι τῆ 9ῃ Ἀυγούστου 1949

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβ. Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Ξάνθης Ἰωακείμ

[2] **Πρὸς τὸν Ἱερέα Σπυρίδωνα Σιδῶνα**
τέως ἐφημέριον Ἀσπροκρησίου τῆς Ἱ. Μητ. Παραμυθίας
Ἀγνώστου διαμονῆς

Καλεῖσαι, ἵνα ἐμφανισθῆς αὐτοπροσώπως ἐνώπιον τοῦ Πρωτοβαθμίου Συνοδικοῦ Δικαστηρίου τῆ 16 Σεπτεμβρίου, ἡμέρα Παρασκευῆ καὶ ὥρα 9 π.μ., ὅπως δικασθῆς ὡς κατηγορούμενος ἐπὶ κατηγορίας φόνου τοῦ Μιχ. Β. Μάνθου κλπ. περὶ ἧς κατηγορίας ἀπελογήθῃς ἐνώπιον τοῦ ἐκτελοῦντος χρέη ἀνακριτοῦ Ἀρχιερατ. Ἐπιτρόπου Φιλιατῶν Οἰκονόμου Νικολ. Τσάτση.

Προσεπιδηλοῦμέν σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς τῆ ὥσ' ἄνω ἡμέρα καὶ ὥρα θέλεις δικασθῆ ἑρήμην.

Ἀθήνησι τῆ 9ῃ Ἀυγούστου 1949

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Πρωτοβ. Συνοδικοῦ Δικαστηρίου
† Ὁ Ξάνθης Ἰωακείμ

[1] **Πρὸς τὸν Ἱερέα Ἀντώνιον Κωστούλιαν**
Ἀγνώστου Διαμονῆς

Καλοῦμέν σε δυνάμει τοῦ Νόμου 5383/32 «Περὶ Ἐκκλησιαστικῶν Δικαστηρίων», ὅπως τὴν 30 Σεπτεμβρίου 1949 ἡμέραν Παρασκευῆ καὶ ὥραν 10 π.μ. ἐμφανισθῆς ἐνώπιον τοῦ Ἐπισκοπικοῦ δικαστηρίου ἡμῶν, ἵνα δικασθῆς ἐπὶ ταῖς ἀποδιδόμεναις σοι κατηγορίαις.

Προσεπιδηλοῦμεν δέ σοι, ὅτι ἂν μὴ ἐμφανισθῆς κατὰ τὴν ἄνω ἡμέραν καὶ ὥραν, θὰ δικασθῆς ἑρήμην συμφώνως τῷ ἄρθρῳ 125 τοῦ ὡς ἄνω Νόμου.

Ἐν Γυθείῳ τῆ 20 Ἀυγούστου 1949

Ὁ Πρόεδρος τοῦ Ἐπισκοπικοῦ Δικαστηρίου
Ὁ Γυθείου καὶ Οἰτύλου Δημήτριος

ΠΡΟΚΗΡΥΞΕΙΣ ΕΚΛΟΓΗΣ ΙΕΡΕΩΝ

Ἀρχιεπισκοπὴ Ἀθηνῶν

Προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων τῶν ἐνταῦθα Ἱ. Ναῶν, 1ου) Ἀγίου Παντελεήμονος (Ὁδοῦ Ἀχαρνῶν) καὶ 2ου) Ἀγίου Νικολάου (Κάτω Πατησίων) διὰ κανονικῆς καὶ νομίμου ἐκλογῆς συναδὰ τοῖς ἄρθροις 46 καὶ ἐξῆς τοῦ «Περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ Ἐφημερίων Α. Ν. 2200/40», ὡς ἐτροποποιήθη διὰ μεταγενεστέρων Νόμων καὶ Διαταγμάτων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικά καὶ νόμιμα προσόντα πρὸς κατάληψιν τῶν ἐν λόγῳ ἐφημεριακῶν θέσεων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης προκηρύξεως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νεομισμένα πιστοποιητικά πρὸς ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Ἀθήναις τῆ 31 Ἀυγούστου 1949

Ὁ Ἀρχιεπίσκοπος
† Ὁ Ἀθηνῶν Σπυρίδων

Ἱ. Μητρόπολις Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως

Ἐχοντας ὑπ' ὄψιν τὰ ἄρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2290/1940 καὶ 540/1945 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων», προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πλήρωσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων 1) Ἀγ. Νικολάου Ἀκόβου καὶ 2) Τιμίου Πρόδρου Λαγκαδίων, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν μιᾶς τῶν ἄνω ἐφημεριακῶν θέσεων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ νόμιμα καὶ κανονικά πιστοποιητικά, ἵνα προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων.

Ἐν Δημητσάνῃ τῆ 16ῃ Ἀυγούστου 1949.

† Ὁ Γόρτυνος καὶ Μεγαλοπόλεως Γερμανός

Ι. Μητρόπολις Ίερισσοῦ Ἀγ. Ὁρους καὶ Ἀρδαμερίου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 47 τοῦ Α.Ν. 2200)40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς ἐτροποιοήθη διὰ τοῦ ἄρθ. 2 τοῦ Α. Ν. 807)1945, κηρύσσομεν χρευοῦσας τὰς, κάτωθι ἐνορίας τῶν ὑπερβάτων τὸ 70ὸν ἔτος τῆς ἡλικίας τῶν Ἐφημερίων 1) μίαν θέσιν Ἱερισσοῦ, 2) μίαν θέσιν μεγάλης Παναγίας, 3) μίαν θέσιν Σταγειρίων, 4ον) δύο θέσεις τοῦ Καθεδρικοῦ Ναοῦ τῆς Ἀρναίας 5) μίαν θέσιν Ἀπολλωνίας 6) μίαν θέσιν Δουμιπιδίων καὶ 7) μίαν θέσιν Παλαιοκάστρου καὶ προσκαλοῦμεν τοὺς ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ὅπως ὑποβάλλωσιν ἡμῖν αἴτησιν, μετὰ τῶν ὑπὸ τοῦ Α. Ν. 2200)1940 προβλεπομένων πιστοποιητικῶν μέχρι τῆς 20ῆς Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ.

Οἱ ἐκλεγόμενοι θὰ ἐγκατασταθῶσιν εἰς τὰς ἐνορίας τῶν μετὰ τὴν ὑπὸ τῶν νῦν ἐφημερίων συμπληρωσιν τοῦ 75ου ἔτους τῆς ἡλικίας τῶν, φοιτῶντες ἐν τῷ μεταξῷ εἰς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Φροντιστήριον.

Ἐν Ἀρναίᾳ τῇ 10 Αὐγούστου 1949.

† Ὁ Ἱερισσοῦ, Ἀγ. Ὁρους
καὶ Ἀρδαμερίου Διονύσιος

Ι. Μητρόπολις Φθιώτιδος

Χηρευοῦσας τῆς θέσεως τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Παλαιοπερασίας, προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν θέσιν ταύτην καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 47 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2209)40 περὶ ἰ. ναῶν, ὡς ἐτροποιοήθη διὰ τοῦ ἄρθρου 2 τοῦ Α. Ν. 807)1945 ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖα τῆς Ἱ. Μητροπόλεως τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ Α. Ν. 2200 προβλεπόμενα πιστοποιητικὰ μετὰ σχετικῆς αἰτήσεως τῶν.

Ἐν Λαμίᾳ τῇ 11 Αὐγούστου 1949.

† Ὁ Φθιώτιδος Ἀμβρόσιος

Ι. Μητρόπολις Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναγοφρασίῳ

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὸ ἄρθρον 46 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ ἐφημερίων», ὡς καὶ τὸν Ἀναγκ. Νόμον 540 «Περὶ Ἐκκλησ. Ἐκπαιδεύσεως», προσκαλοῦμεν τοὺς βουλομένους νὰ καταλάβωσιν τὴν χηρεύουσαν θέσιν τακτικοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας τῶν κατωτέρω χωρίων:

1) Βλοχοῦ, 2) Ἀλχανί, 3) Μακρυρράχης, 4) Καστανιάς, 5) Γεφυρίων, 6) Κουρτικίου, 7) Λεοντίτου, 8) Λοξάδος, 9) Μαρκελεζίου, 10) Μουσαλάρ, 11) Μούχας, 12) Ἀσημοχωρίου, 13) Γραμματικοῦ, 14) Ἐλληνικοῦ, 15) Ἀμπελικοῦ, 16) Σηροκάμπου, 17) Ὁξυῆς, 18) Ἀρτεσιανοῦ, 19) Ρεντίνης, 20) Μεταμορφώσεως Σωτήρος Φαναρίου, 21) Ἰωάν. Προδρόμου Φαναρίου, 22) Ἀηδοχωρίου, 23) Πορτῆς, 24) Φλωρεσίου, 25) Ἀνωχωρίου καὶ 26) Κατωχωρίου, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ σήμερον ὑποβάλλωσιν εἰς τὰ Γραφεῖά μας τὰ ὑπὸ τοῦ ἄρθρου 48 τοῦ αὐτοῦ νόμου ὀριζόμενα δικαιολογητικὰ ἔγγραφα τῶν προσόντων αὐτῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς ἀνακήρυξιν ὑποψηφίων διὰ τὰς ἄνω ἐνορίας.

Ἐν Καρδίτῃ τῇ 13ῃ Αὐγούστου 1949.

† Ὁ Θεσσαλιώτιδος καὶ Φαναρισάων Ἰεζεκιήλ

Ι. Μητρόπολις Γυθείου καὶ Οἰτύλου

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46 καὶ 48 τοῦ Ἀναγκαστικοῦ Νόμου 2200)40 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ νόμιμα καὶ κανονικὰ προσόντα, ἵνα καταλάβωσιν τὴν κενὴν ἐφημεριακὴν θέσιν τοῦ ἐνοριακοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Γενν. Θεοτόκου Ἀλλίων—Ταικαλιῶν, ὅπως ἐντὸς ἐνὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς παρούσης ὑποβάλλωσιν τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικὰ, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Γυθείῳ τῇ 20 Αὐγούστου 1949.

Ι. Μητρόπολις Δημητριάδος

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰ ἄρθρα 46, 47 καὶ 48 τοῦ Νό-

μου 2200 «περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων», ὡς καὶ τοὺς σχετικούς Νόμους περὶ Ἐκκλησιαστικῆς ἐκπαιδεύσεως, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τῶν ἀνωτέρω Νόμων καὶ Ἱερῶν Κανόνων ὀριζόμενα προσόντα, ὅπως καταλάβωσιν τὰς κενὰς Ἐφημεριακὰς θέσεις τῶν ἐνοριακῶν Ἱερῶν Ναῶν 1) Προφήτου Ἡλιοῦ Ἀλυκῶν, 2) Ἀγίου Δημητρίου Ἀνάβρας, 3) Μεταμορφώσεως Ἀμαλιαπόλεως, 4) Ὑπαπαντῆς Βενέτου, 5) Ἀναλήψεως Βουλγαρινῆς, 6) Ἀγ. Μαρίνης Κισσοῦ, 7) Ἀγ. Γεωργίου Καπούρνης, 8) Ἀγ. Ἀποστόλων Κωφῶν, 9) Ἀγ. Νικολάου Κιτικίου καὶ Δαουτζᾶς, 10) Ἀγ. Γεωργίου Κουκουράβας, 11) Τιμίου Προδρόμου Μακρυρράχης, 12) Ἀγ. Γεωργίου Συκῆς, 13) Ἀγ. Τριάδος Σκήτης, 14) Ἀγ. Μαγδαληνῆς Μακρυνίτης, 15) Γεν. Θεοτόκου Φυτόκου, τῆς ἡμετέρας Ἱερᾶς Μητροπόλεως, ἵνα ὑποβάλλωσιν ἡμῖν ἐντὸς προθεσμίας μηνὸς τὰ ἀπαιτούμενα πιστοποιητικὰ, ἵνα ἀνακηρυχθῶσιν ὑποψήφιοι.

Ἐν Βόλῳ τῇ 11 Αὐγούστου 1949.

† Ὁ Δημητριάδος Ἰωακείμ

Ἱερὰ Μητρόπολις Ἡλείας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς διατάξεις τῶν ἄρθρων 46, 47 καὶ 48 τοῦ Α. Ν. 2200 1940 «Περὶ Ἱερῶν Ναῶν καὶ Ἐφημερίων» καὶ προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν πληρῶσιν τῶν κενῶν ἐφημεριακῶν θέσεων 1) Ἀγίου Νικολάου Μυρσίνης, 2) Ἀγίου Νικολάου Λάττα, 3) Εἰσοδίων Θεοτόκου Νεοχωρίου (Πηνεῖας), 4) Ἀγίου Νικολάου Οἰνῆς, 5) Γεν. Θεοτόκου Ἀγραπιδωχωρίου, 6) Ἀγίου Γεωργίου Κακοταρίου καὶ 7) Ἀγίας Τριάδος Καλολετῆς, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ ὑπὸ τοῦ Νόμου ὀριζόμενα προσόντα πρὸς κατάληψιν μίᾶς τῶν ἐν λόγω θέσεων, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τοῦ παρόντος, ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ δικαιολογητικὰ τῶν, προκειμένου νὰ προβῶμεν εἰς τὴν ἀνακήρυξιν αὐτῶν ὡς ὑποψηφίων.

Ἐν Πύργῳ τῇ 23ῃ Αὐγούστου 1949

† Ὁ Ἡλείας Γερμανὸς

Ι. Μητρόπολις Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης.

Συνωδᾶ τῷ ἄρθρῳ 51 τοῦ Ἀναγκ. Νόμου 2200)1940 καλοῦμεν τοὺς βουλομένους, ὅπως μέχρι τῆς 20ῆς τοῦ μηνὸς Σεπτεμβρίου ἐ. ἔ. ὑποβάλλωσιν μετὰ τῶν νομίμων πιστοποιητικῶν αἰτήσεις ὑποψηφιότητος πρὸς συμμετοχὴν διὰ τὴν ἐκλογὴν Βας θέσεως τακτικοῦ Ἐφημερίου ἐν τῷ ἐν Σπάρτῃ Ἱερῷ Ἐνοριακῷ Ναῷ Ὁ «Ἅγιος Νίκων».

Ἐν Σπάρτῃ τῇ 18 Αὐγούστου 1949

† Ὁ Μονεμβασίας καὶ Σπάρτης Διονύσιος

Ι. Μητρόπολις Μαντινείας καὶ Κυνουρίας

Ἐχοντες ὑπ' ὄψει τὰς σχετικὰς διατάξεις τοῦ περὶ Ἱ. Ναῶν καὶ ἐφημερίων Νόμου, καλοῦμεν τοὺς βουλομένους καὶ ἔχοντας τὰ κανονικὰ καὶ νόμιμα προσόντα, ἵνα καταλάβωσιν τὴν κενὴν θέσιν τοῦ ἐφημερίου τῆς ἐνορίας Γενν. Θεοτόκου Κοινότητος Ἄνω Κολλινῶν, ὅπως ἐντὸς μηνὸς ὑποβάλλωσιν ἡμῖν τὰ ὑπὸ τοῦ ὡς ἄνω Νόμου ὀριζόμενα προσόντα.

Ἐν Τριπόλει τῇ 24 Αὐγούστου 1949

† Ὁ Μαντινείας καὶ Κυνουρίας Προκόπιος

“ΕΚΚΛΗΣΙΑ,”

ΕΠΙΣΗΜΟΝ ΔΕΛΤΙΟΝ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΕΠΟΠΤΕΥΟΥΣΑ ΕΠΙΤΡΟΠΕΙΑ

† Ὁ Ἀθηνῶν ΣΠΥΡΙΔΩΝ
† Ὁ Εἰρήνης ΙΩΑΚΕΙΜ
† Ὁ Ζακύνθου ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΠΑΠΑΜΙΧΑΗΛ
Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου, Ἀκαδημαϊκός

ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ: Π. Σ. ΜΑΝΩΛΕΪΣ

Τύποις «Φοῖνικος» Λεωνάτου 4